

Pohľady

Z OBSAHU:

**GALAVEČER
VIEDENSKÝCH
SLOVÁKOV**

**ROZHOVORY
MARIANA
ČENGL
SOLČANSKÁ
MÁRIA PUTŠKO
NORBERT SPÓT**

**KLUBOVÉ
VEČERY
POCTA
ŠTEFÁNIKOVI
30 ROKOV PO
VÝŽIVA**

PARTIČKA

**MARTIN
MARTINČEK**

**ETIÓPIA
CESTOPIS**

**VOLEBNÉ
PRÁVO ŽIEN**

**V EURÓPSKOM
PARLAMENTE**

**KARLSKIRCHE
HISTÓRIA**

MENU

17. GALAVEČER VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV

Prekrásny veľký salón v očakávaní plesových hostí

Fotografie: Petra Kamenar

Vítanie hostí podľa slovenskej tradície

Moderátori večera Tomáš Kamenar (vľavo) a Elena Repka

Zľava: Organizátorka večera Jela Heindinger, Yvonne Erdost, Renate Eder a Sarah Preuschoff

Fränzl Tanzschule Mödling

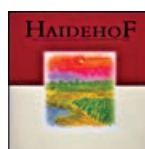
ĎAKUJEME SPONZOROM

LOMNICA
***
HOTEL

Renate Eder
Grenz Representation
der Záhorie - Marchregion

**poggen
pohl**

PARK HYATT VIENNA™

Obsah

- 2 **17. GALAVEČER VIEDENSKÝCH SLOVÁKOV**
- 4 **VO VÍRE TANCA** | *Vlado Mlynár*
- 2020 – VEĽKÁ ŠANCA PRE MENŠINY V RAKÚSKU?** | *Vlado Mlynár*
- 6 **MARIANA ČENDEL SOLČANSKÁ RADŠEJ NECH ZHORÍ SCENÁR, AKO BY SOM MALA VYHORIEŤ JA** | *Dado Nagy*
- 8 **ŠTÁTNA OPERA BANSKÁ BYSTRICA OPĀŤ V NAŠOM SPOLKU** | *Edith Veith*
- 9 **NAŠA OBLÚBENÁ PARTIČKA ZNOVU VO VIEDNI!** | *Nikola Paula Šimkovicová*
- 10 **100 ROKOV VOLEBNÉHO PRÁVA ŽIEN NA SLOVENSKU** | *Ingrid Konrad*
- 12 **CHILL OUT | 30 ROKOV PO O SLOVENSKU V HLAVNOM MESTE RAKÚSKA** | *Róbert Kotian, Ivan Štulajter*
- 13 **CHILL OUT | SME TO, ČO JEME** | *Ingrid Fux*
- 14 **MARTIN MARTINČEK FOTOGRAF LIPTOVA** | *Martina Víglašská*
- 16 **V EURÓPSKOM PARLAMENTE SACHAROVOVA CENA** | *Ingrid Žalneva*
- 18 **ETIÓPIA STRECHA AFRIKY, KOLÍSKA ĽUDSTVA** | *Daniela Helienek*
- 21 **25 ROKOV TENISOVÉHO KLUBU SLAVIA** | *Zuzana Vančová*
- 22 **KARLSKIRCHE – BAROKOVÝ KLENOT VIEDNE** | *Jana Gregor-Rogler*
- 24 **MÁRIA PUTŠKO | ROZHOVOR S ANTROPOLOGIČKOU** | *Ingrid Žalneva*
- 26 **SOVA A JEJ AKTIVITY** | *Elena Mandik, Valerie Wimmer, Claudia Hovanáková, Tatiana Kaya-Dzijaková*
- 29 **ŠKOLSKÝ SPOLOK KOMENSKÝ NA HODINÁCH SLOVENČINY** | *Mgr. Dagmar Mazáková*
- REPREZENTAČNÝ A MATURITNÝ PLES** | *Margita Jonas*
- 30 **NORBERT „SPOTI“ SPÓT: NAJLEPŠIE ZÁBERY VZNIKNÚ PRI VÝCHODE SLNKA** | *Zuzana Vančová*
- 32 **ŠTUDENTSKÁ STRÁNKA** | *Dominika Plavotič, Agnes Poitschek, Elli Burg*
- 34 **RAKÚSKO-SLOVENSKÝ PLES SUSEDOV** | *Zuzana Ondrisová*
- 35 **MENU** | *Ingrid Žalneva*
- 36 **JAPONSKÁ KUCHYŇA** | *Martina Víglašská*

Milí čitatelia Pohľadov,

Rakúsko a Slovensko – dve susedské krajiny – a udalosti za uplynulé dva roky, ktoré v nich zmenili politické zoskupenia aj názory spoločnosti. Posledný februárový týždeň bol akoby koncentrácia toho celého diania. Pánov Kočnera a Ruska

Špecializovaný trestný súd v Pezinku poslal na devätnásť rokov za mreže za falšovanie zmieniek. Tento kriminálny príbeh bude mať ešte niekoľko epizód. No na začiatku zmien bola pred dvoma rokmi vražda mladého novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej, ktorá pohla spoločnosťou natoľko, že po masových protestoch vyšlo na svetlo dokonca aj celé pozadie tohto činu. Ako povedal pred rokom rakúsky prezident van der Bellen po uverejnení škandálneho videa z lbize – „My, Rakúšania, nie sme takí...“ Tiež si myslím, že občania Slovenska sa vedia zomknúť za spravodlivosť. Lenže ktorá strana by mala v takom širokom politickom spektre vyhrať priazeň voliča 29. februára? Sledoval som volebné súperenie len cez médiá. Keď som sa pri voľbe prezidenta SR nazdával, že protikampaň dosiahla limit nevkusnosti, tak tentoraz to išlo ešte ďalej. Aj to je prejav kultúry. Nakoniec vyhralo hnutie OĽaNO, hlavný bod programu Igora Matoviča predstavujú jeho konzekventné kroky pri odhaľovaní nespravodlivosti a korupcie v krajine. Vláda SMERu sa v posledných dňoch neštila skúšať každý trik, a tak aj zahraniční Slováci sa ocitli v politickej diskusii, ako tí, čo by vlastne nemali mať právo voliť, lebo majú na ružiacich ustlané. Na druhej strane, tých Slovákov vo Viedni, čo si nechávajú robiť zuby na Slovensku, nebude veľa – poznám viac ľudí, čo chodia do Maďarska. Na prekvapenie je to tam dobrý biznis, zubári neopúšťajú krajinu, ale majú zákazníkov z celej Európy. Slovensko teraz potrebuje zmenu, treba na to rozumných a slušných politikov, ktorí hľadajú programové body, ktoré ich budú spájať, a nie rozdeľovať do malých politických zoskupení. Korupcia sa ako koronavírus rozšírila po Slovensku. Sú tieto voľby začiatkom skutočne novej éry, v ktorej budú Slováci hrdí na svoju vládu, a zvolení politici nebudú straníckimi funkcionári, ale budú slúžiť záujmom svojich voličov?

Vlado Mlynár

IMPRESSUM

Pohľady/Ansichten
Časopis Slovákov v Rakúsku/ Zeitschrift
der SlowakInnen in Österreich

Vydáva:
Rakúsko-slovenský kultúrny spolok
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

Tel.: 00431/596 13 15
E-mail: rsk@slovaci.at

www.slovaci.at

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktorka: Ingrid Žalneva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Ingrid Fux,
Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Tlač: Tlačiareň Doša, s.r.o., Bratislava

Články podpísané menom alebo skratkou autora
nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKÉHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať. Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: € 25,-
Študent: € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT56600000092040212
BIC: BAWAATWW
Bawag P.S.K.

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára. Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

Vlado Mlynár

Tradičný ples viedenských Slovákov sa už druhýkrát konal v strede Viedne v Hoteli Park Hyatt. Na tomto mieste bolo už od 12. storočia niekoľko významných inštitúcií ako Mincový úrad, potom do roku 1913 tu bol najvyšší vojenský úrad, vojenské ministerstvo (Hofkriegsratsgebäude a potom Altes Kriegsministerium) a napokon Länderbank. Rekonštrukcia budovy, ktorá bola počas druhej svetovej vojny na nepoznanie zničená, trvala až do 90. rokov minulého storočia, keď bola dokončená vstupná hala a Bell-Etage s krásnymi salónmi. 15. februára 2020 patrilo toto prvé poschodie viedenským Slovákom a ich priateľom.

VO VÍRE TANCA

Slávnostné otvorenie galavečera

Fotografie: Petra Kamenar

Ples sa konal pod záštitou ministra pre školstvo, vedu a výskum Univ. Prof. Dr. Heinza Faßmanna a mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Slovenskej republiky v Rakúsku Dr. Petra Mišíka, ktorého sme spolu s jeho manželkou mohli na tomto podujatí aj srdečne privítať. Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Školský spolok SOVA a Slovenský inštitút vo Viedni pozvali 130 hostí na veselú spoločenskú zábavu s pestrou paletou dobrej hudby, tanca a kulinárskych dobrôt z hotelovej kuchyne.

K úspechu plesu patrí hlavne dobrá hudba. Tento rok sme mohli privítať Big Band Gustava Broma pod vedením Vladimíra Valoviča s tromi úžasnými speváčkami – naozajstný garant výnimočnej kvality. Nezabudnuteľných

osemdesiat rokov tradície, vystúpenia doma aj v zahraničí s hviezdami ako Dizzy Gillespie ich priviedli nakoniec rovno k nám na

plesové pódium. Big Band krásne doplnila naša spolková ľudová skupina VINICA, ktorá bálových hostí aj pred vstupom tradične

Vlado Valovič so svojou kapelou a trojicou vynikajúcich speváčok

2020 – VEĽKÁ ŠANCA PRE MENŠINY V RAKÚSKU?

Rok 2019 nám všetkým pripravil niekoľko prekvapení. Turbulentnými zmenami prešli v posledných rokoch všetky politické strany v Rakúsku. Pred tromi rokmi sme tu mali vo všetkých stranách zastúpených v parlamente iných predsedov a predsedníčky strán ako dnes. Vnútropolitické udalosti po zverejnení videa z Ibize v máji 2019 priniesli infláciu mien ministrov, niektorí boli vo funkcii len zopár dní, čo pre nich nie je na škodu – každý má právo na ministerskú penziu. Nakoniec to s dosiaľ neznámou farebnou kombináciou tyrkysovej a zelenej politickej farby, teda vlády Ľudovej strany a Zelených, dopadlo – aspoň pre národnostné menšiny – celkom dobre. Bude to vláda, ktorá historicky ovplyvní život národnostných skupín? Program trinástej strany vládnej dohody obsahuje aj plány a predstavy týkajúce sa autochtónnych národnostných skupín v Rakúsku. Po prvýkrát sme spoznali v politickom programe formulácie a požiadavky z našich manifestov, tlačových konferencií, listov a nespočetných dialógov s rakúskymi politickými stranami. Samozrejme, ako sa hovorí – Papier ist geduldig. To je

len odrazový mostík pre formuláciu legislatívnych krokov. Ani tu nezaháľame. Každý týždeň sa stretávajú zástupcovia poradných zborov národnostných skupín, aby spresnili naše pozície, jednoznačnú a dohodnutú komunikáciu s parlamentnými stranami, formulovali požiadavky tak, aby sa ľady pohli. Náš cieľ je najšť správnu mieru toho, čo naozaj potrebujeme. Niektoré spolky alebo zastupiteľské orgány vidia možnosť žiadať viac – napr. veľmi intenzívne sa diskutuje o otázke právneho zastúpenia

národnostných skupín – kto môže presadzovať záujmy menšín? Niektorí z vás si pamätajú na „Ortstafelstreit“, ktorý priviedol právnika Rudiho Vouka až pred ústavný súd. Nasledovalo divadlo s posúvaním značiek mesta o pár metrov na jednu alebo druhú stranu, ktoré inscenoval bývalý predseda krajskej vlády Korutánska Jörg Haider – ako ústavný právnik vedel presne, čo a ako. V tomto prípade by právna inštitúcia mala svoje výhody. Ako to býva, v detailoch sa skrývajú problémy. Kto má

Spoločné pracovné stretnutie zástupcov národnostných menšín

Foto: Margita Jonas

Hostom sa prihovoriel veľvyslanec SR Peter Mišík...

Fotky z galavečera sa hneď posielali ďalej...

...a tiež predseda Slovenského školského spolku SOVA Vlado Mlynár

Riaditeľ Slovenského inštitútu Igor Skoček (druhý sprava)

privítala chlebom a soľou. Aj tanečníci z Vinice svojim tancom a dobrou náladou prispeli k úspechu tejto noci. Sviatočným večerom

nás sprevádzali Elena Repka a Tomáš Kamenar. Otvorenie patrilo mladým tanečníkom z Tanečnej školy z Mödlingu pod vedením ich

tanečného majstra Fränzla mladšieho, ktorý potom prítomných vyzval tradičným viedenským sloganom „ALLES WALZER!“ Za sprievodu Straussovho najpopulárnejšieho valčíka Na krásnom modrom Dunaji sa tanečný parket za pár sekúnd zaplnil.

Tak ako už vlni vďačíme za večer aj tento rok organizátorky Jele Heindinger, ktorá spolu s predsedníčkou RSKS Lubicou Macurovou a ďalšími partnermi pripravili krásne podujatie pre všetkých účastníkov – v elegantných priestoroch historického hotela, skráslených kvetinovou výzdobou pod vedením pani Libuše Mišíkovej, a hudbou, ktorá nás zabávala do skorých ranných hodín. Náš galavečer ostane na dlho v našej pamäti, je to podujatie, ktoré slovenskú národnostnú skupinu vo Viedni reprezentuje a je už roky súčasťou viedenskej plesovej kultúry. ■

Z vystúpenia folklórného súboru Vinica

právo voliť zástupcov národnostných skupín? Nemáme register voličov a v rámci striktných EÚ zákonov ohľadne ľudských práv je otázne, či to nebude bumerang, ktorý sa obráti proti nám. My sme sa dohodli, že treba definovať balík, ktorý nám pomôže v spolkevkej činnosti, a nie je náš hlavný cieľ dosiahnuť maximum.

ČO CHCEME?

Všetky národnostné skupiny sa dohodli na troch hlavných požiadavkách:

(1) Po 25 rokoch zmrazeného **rozpočtu pre národnostné skupiny**, keď sa podiel na projekty a kultúru stále znižoval, lebo fixné, stále výdavky sa s rastom aktuálneho indexu, samozrejme, zvyšovali. Rozpočet národnostných skupín musí byť značne zvýšený a valorizovaný.

(2) Na zachovanie aktívnej menšinovej reči ako materinského jazyka je potrebné upevniť **menšinové školstvo**. Vláda musí zabezpečiť potrebné finančné prostriedky na vznik, udržanie a podporu dvoj- a viacjazyčných materských škôl národnostných skupín, ale aj ľudových škôl, populudňajšieho vyučovania, gymnázia až po maturitu. Nežiadame pre menšiny vo Viedni nič viac, ako je už desiatky rokov realita pre menšiny v Korutánsku alebo

v Burgenlande. Návrh na novelizáciu zákona pre private školy leží na stole už niekoľko rokov.

(3) Tretím bodom je okruh ohľadne **médií**. Zabezpečenie podpory pre médiá v rozpočte štátu. Pre zatiaľ existujúce printové médiá, ale aj na rozšírenie napríklad televízneho vysielacieho času aj na program ORF III, alebo zachovanie rozhlasového vysielania v južnom Rakúsku. Pre novú generáciu sú dôležité nové komunikačné kanály. Treba tento trend zohľadniť aj z uhla materinského jazyka vo virtuálnej oblasti verejných inštitúcií alebo obcí ako úradného jazyka.

KEĎ NIE TERAZ, KEDY?

Keď zmiznú menšiny, keď sa prestane aj tu vo Viedni rozprávať menšinovými jazykmi, potom stratí táto spoločnosť časť identity, pritom je to dedičstvo tradované ešte z dôb Márie Terézie. Je to časť našej identity – nielen slovenských spolkov, ale aj časť identity tejto spoločnosti. Teraz musíme položiť výhybky na správny smer – na budúcnosť. Ako povedal jeden zo zástupcov slovinskej národnostnej skupiny: „Mit uns lebt Europa. Es gibt keine Mehrheit mehr im europäischen Raum. Wenn wir Europa erhalten wollen, ist es wesentlich, die Volksgruppen zu erhalten.“ ■

Vlado Mlynár

FAŠIANGOVÁ ZÁBAVA

je symbol radosti, veselosti a hodovania a aj v našom slovenskom spolku má už dávnu tradíciu. Usporadúvame ju pravidelne pre členov a priateľov nášho Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku ako veselú zábavu plnú tanca, dobrého jedla a pitia, vždy v utorok pred Popolcovou stredou, tento rok 25. februára. O výzdobu v podobe niekoľkých desiatok farebných kľúčikov sa postaral náš Školský spolok SOVA a aby prítomným, asi päťdesiatim zabávajúcim sa v maskách alebo aj bez masiek, nič k pohode nechýbalo, spoločne sme si pripravili aj občerstvenie. Na stoloch boli zrazu pestré a chutné obložené chlebičky všetkých druhov a chutí, rybacie šaláty a, samozrejme, nemohli chýbať tradičné šišky a ďalšie špeciality. Do tanca nám hrala kapela Laca Košinára – saxofonista Štefan a úžasná speváčka Petra.

Jozef Macura

V maskách i bez masiek - vždy skvelá zábava!

Foto: Jozef Macura

Dado Nagy

MARIANA ČENDEL SOLČANSKÁ

KAŽDÝ ČLOVEK, DOM AJ NÁROD MÁ SVOJICH KOSTLIVCOV V SKRINIACH. AK ICH VYNESIEME NA SVETLO, ZISTÍME, ŽE SA IM MÔŽEME POZRIEŤ DO TVÁRE, POMENUJEME ICH A PRESTANEME SA ICH BÁŤ.

Režisérka pri prezentácii filmu Únos v našom spolku spolu s hercom Jurajom Hrčkom a kameramanom Lacom Janošťákom

RADŠEJ NECH ZHORÍ SCENÁR, AKO BY SOM MALA VYHORIEŤ JA

Spisovateľka, režisérka a scenáristka

Mariana Čengel

Solčanská vyštudovala

Filozofickú fakultu Univerzity

Konštantína Filozofa

v Nitre, odbor politológia a kulturológia, v roku 2005 obhájila rigoróznú prácu z filozofie. V roku 2008 absolvovala Filmovú

a televíznu fakultu Vysokej školy múzických umení v Bratislave, odbor filmová

a televízna réžia u pedagógov Stanislava Párnického a Martina Šulíka. Jej historický,

veľkorozpočtový film *Legenda o lietajúcom Cypriánovi* sa stal najnavštevovanejším slovenským filmom v slovenských

kinách v roku 2010. Televízna dráma *Obhliadka* je prvou zo série desiatich

filmov Slovenskej televízie uvádzaných v cykle *Filmoviedky*. Mariana Čengel

Solčanská nakrúca autorské filmy podľa vlastných scenárov. Významnú úlohu hrá

v jej dielach motív času a téma paradoxu ľudského života, rovnako ako úvahy nad morálkou. Mimoriadnu návštevnosť

a spoločenský dosah mali jej dva posledné filmy – *Únos* (téma Mečiarových

amnestií) a *Sviňa* (podľa scenára rovnomenného románu *Arpáda Soltésza*).

Prozaická prvotina úspešnej režisérky – historický román *Legenda o lietajúcom Cypriánovi* – sa stala knižným bestsellerom. Vo svojich najnovších románoch – *Generál Milan Rastislav Štefánik* a *Jánošík* – Mariana Čengel Solčanská demýtizuje dve zásadné postavy slovenskej histórie.

V rozhovoroch o filme *Sviňa* si párkrát spomenula, ako sa tešíš, že po absolvovaní všetkých filmových prezentácií konečne s chuťou spálíš jeho scenár v babkinom šporhelte. Už si to urobila?

Áno. Radšej nech zhorí scenár, ako by som mala vyhorieť ja. Zakaždým mi to hrozí, pretože film je moje dielo a je veľmi ťažké odosobniť sa od reakcií divákov, pozitívnych aj negatívnych. Mohla by som o každom filme

donekonečna rozjímať a k ničomu by to nevedelo. Keď zhorí scenár, je to definitívna bodka.

Naozaj si nečakala, že ten film bude mať taký ohlas a návštevnosť? Dokonca si prehrala stávkou s producentom Rudom Biermanom. O čo šlo?

On je biznismen a pristupoval k *Svini* ako ku komerčnému projektu, ktorý sa v konečnom dôsledku musí finančne oplatiť. Ja peniazom nerozumiem a neviem pri filmovej látke kalkulovať s návštevnosťou. Proste on bol presvedčený, že film bude divácky hit, a ja som o sebe pochybovala. Našťastie šlo iba o kartón šampanského.

Je zaujímavé, že sfilmovanie románu *Arpáda Soltésza* nebola tvoja prvá voľba.

Krst knihy o Jánošíkovi v spoločnosti Dada Nagya (vpravo) a herca Marka Igonda

Foto: Dušan Kittler

Pôvodne si chcela nakrútiť úplne iný film. Na ten si však nedostala peniaze, vraj na to ešte nie je vhodná doba. Ako si to vysvetľuješ?

Každý film je v podstate zázrak. A niekedy sa ten zázrak proste neudeje, čo je v konečnom dôsledku omnoho logickejšie, ako keď sa nejaký udeje. Sviňa je zázrak, nijak inak to nemožno vyjadriť. O nenakrútených filmoch nemá veľmi zmysel hovoriť. Radšej ešte trochu verme na zázrak a možno sa raz budeme rozprávať aj o filme Proces.

Prečo sa vo svojich filmoch aj knihách rada dotýkaš tabuizovaných tém?

Lebo ma fascinujú tajomstvá, hriechy a hanba schovaná v listoch, priečinkoch, denníkoch, v skriniach na zapavúčených povalách. Keď som bola malá, desila som sa tmy a vecí, ktoré boli v tej tme neviditeľné. Keď prišlo ráno, bola skriňa iba skriňou, tiene zmizli a strach tiež. Každý človek, dom aj národ má svojich kostlivcov v skriniach. Ak ich vynesieme na svetlo, zistíme, že sa im môžeme pozrieť do tváre, pomenujeme ich a prestaneme sa ich báť.

Bol aj Štefánik, o ktorom si napísala román Generál, tabuizovanou témou? Alebo skôr románovo ťažko uchopiteľnou?

Štefánik je pre mnohých iba zvetraným monumentom, a to si nezaslúži. Zaslúži si byť človekom z mäsa a kostí. Pri ňom je tabu hovoriť o jeho prchkosti, elitárstve, snobizme a promiskuite. Ale práve preto ma ten človek tak baví a preto ho mám rada. Preto je pravdivý.

Ja som z Generála doslova nadšený aj preto, lebo si si ako rozprávača vybrala práve Edvarda Beneša. Aký mal k Štefánikovi vzťah?

Po smrti dobrý. Dokonca mu prišiel rečniť na hrob, keď odhaľovali základný kameň mohyly na Bradle. Podľa mňa sa bol uistiť, že je Milan naozaj v zemi, že už nikdy nevylezie a bude mať od neho naveky

pokoj. ☺ Kým Milan žil, nemali sa radi. Beneš ho ku koncu života nemohol ani cítiť.

Nevyčítali ti niektorí skalní obdivovatelia Štefánika, že si mu vyzliekla generálsku čiapku a uniformu?

Vyčítali a vyčítajú. Je to ich sväté právo. Máme demokraciu a slobodu, každý môže tvrdiť o Štefánikovi (a vlastne o všetkom), čo chce. Ak si niekto potrebuje z nejakých menej nejasných dôvodov opakovať, že Štefánik bol platonicky zaľúbený hanblivý skromný panic, tak nech.

Tvojím najnovším románom je Jánošík, ktorý opäť demytizuje nášho slovenského národného hrdinu. Dokonca mám pocit, že hlavnou postavou tohto románu je skôr historická doba, v ktorej Jánošík žil...

Keby som chcela byť veľmi zlá, tak by som povedala, že Jánošík si žiadny román nezaslúži. Bol legitímne odsúdený zločinnec, zlodej a vrah, ktorý terorizoval svoje okolie, bral výpalné a vzbudzoval v ľuďoch oprávnený strach. Analógia s mafiánmi 90. rokov je snáď zrejma. Ale Černák a jemu podobní by nikdy nejestvovali, keby im to neumožnila doba, a to je aj Jánošíkov prípad.

Páčilo sa mi, ako si Jánošíka ukázala z inej historickej perspektívy. Ozajstným hrdinom tej doby bol skôr vodca protihabsburského povstania František II. Rákoci, nie?

No, hrdina... V istom zmysle áno, ak mu chceme veriť náboženské slobody a bojový zápal pre svoju vec. Ale jemu nešlo o ľud, o žiadny, ani o Maďarov, ani o Nemcov ani o Slovákov, pretože vtedy sme boli všetci proste Uhri. Šlo mu o stavovské práva, o jeho vlastný spoločenský status a aby dosiahol svoje, vykúpil krajinu v krvi a spriahol sa s Turkami.

O zmene perspektívy asi bude aj tvoj nový film podľa knihy Slúžka od Hanky Lasicovej. O čo pôjde?

Foto: Archív M. Čengel Solčanskej

Spisovateľka, režisérka a scenáristka Mariana Čengel Solčanská

O ženy. Práva, ktoré ženy v civilizovanom svete majú, vnímame ako samozrejmosť, ale pred sto rokmi to tak nebolo. Dejiny, ktoré poznáme, ktoré sa učíme a ktorým veríme, písali muži. Aj Bibliu napísali muži a muži tiež majú sklon myslieť si, že aj Boh je muž, a preto sú vládcami sveta. Slúžka bude o tom, že to tak byť nemusí.

Premýšľaš aj nad novou knihou?

Premýšľam...

Ďakujem za rozhovor a držím palce v ďalšej tvorbe. ■

Prezentácia netradičnej knihy o národnom hrdinovi

Foto: Dušan Kittler

POZVÁNKA

Milí čitatelia, milí členovia Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku,

v rozhovore so zaujímavou spisovateľkou, scenáristkou a režisérkou budeme môcť pokračovať v rámci literárneho večera s Dadom Nagyom, pretože práve Mariana Čengel Solčanská bude jeho hosťom vo štvrtok 14. mája 2020 o 19.00 hod. v našich spolkových priestoroch.

Sezóna 2018/2019 bola pre Štátnu operu Banská Bystrica výnimočná. Pripravila niekoľko úspešných premiér, uctila si pamiatku M. R. Štefánika, uviedla operetu dlhé roky neprávom zaznávaného autora a oslávila 60. výročie svojho založenia. Ale všetko po poriadku!

Z histórie banskobystrickej opery

Opera bola oficiálne založená 1. apríla 1959 pod názvom Spevohra Divadla Jozefa Gregora Tajovského ako zájazdové divadlo pre Stredoslovenský kraj so zameraním na operu. Ako prvú inscenáciu uviedla operu Eva od Jozefa Bohuslava Foerstra 23. januára 1960 so sólistami Viliamom/Vilémom Boksom a Máriou Urbanovou, s ktorou titulnú úlohu alternovala vtedy začínajúca mladá Dagmar Rohová. Odvtedy zostala tejto opere verná celú svoju umeleckú kariéru a vypracovala sa na uznávanú opernú divu s úspešným pôsobením nielen doma, ale aj v zahraničí. V roku 1972 získala banskobystrická spevohra štatút opery a bola premenovaná na Operu Divadla Jozefa Gregora Tajovského. Rozšírila svoju regionálnu pôsobnosť na celú ČSSR, takisto o baletnú zložku, zbor a orchester. V roku 1993 prešla ďalšími organizačnými zmenami, čo sa prejavilo aj v zmene názvu na Štátna opera. Vďaka vyspelosti súboru a ponuke repertoáru hosťovala aj v zahraničí – vycestovala na turné do Švajčiarska, Talianska, Maďarska, Poľska, Rakúska, na Cyprus a každoročne v júni účinkuje v Japonsku. V Štátnej opere začínali svoju umeleckú kariéru osobnosti svetového operného neba ako Ľubica Orgonášová, Sergej Kopčák, ako i svetom uznávaná a oslavovaná operná diva Edita Grúberová. Tvár divadla vytvárali a vytvárajú sólisti a členovia orchestra Olga Hromadová, Ján Zemko, dve generácie šiestich Babjakovcov – Štefan, Terka, dcéra Terézia Kružliaková a synovia Martin, Ján a Štefan ml., Mikuláš Doboš, Darina Turňová-Surová, Bohuš Smutný, Stano Borš, dirigenti Anton Buranovský, Vojtech Javora a iní, a z najmladšej generácie Katarína Procházková, Patrícia Solotruková, Dušan Šimo, Šimon a Martina Svitková, Iveta a Martin Popovičovi, Ivan Zvarik, Zoltán Vongrej a ďalší.

Jubilejná sezóna

V jubilejnej 60. sezóne Štátna opera Banská Bystrica do svojho dramaturgického plánu zaradila a poslucháčom uviedla skvostné a zaujímavé tituly, a to svetovú premiéru novej slovenskej hudobnej rozprávky na motívy bratov Grimmovcov od autorskej dvojice Jozef Slovák – Vladislav Šarišský Ružové kráľovstvo, klasický muzikál Hello, Dolly!, slovenskú premiéru Rossiniho opery Othello a Pucciniho veristické operné dvojčky Sedliacka česť a Komedianti. Jubilejný rok v jeseni ešte uzavrela premiéra sviežej konverzačnej operety Slečna vdova slovenského skladateľa a aj hoteliéra Jána Móryho (1892 – 1978). Bol to veľmi záslužný čin, pretože Ján Móryho, banskobystrického rodáka, uznával nielen bard českého filmu a operety Oldřich Nový, ktorý túto operetu vo svojom divadle v Prahe s mimoriadnym ohlasom premiéroval, režíroval a zosobil aj hlavnú postavu, a v roku 1940 ju

ŠTÁTNÁ OPERA BANSKÁ BYSTRICA OPĎ V NAŠOM SPOLKU

Z premiéry operety Slečna vdova

Foto: René Miko

s veľkým úspechom uviedlo aj Slovenské národné divadlo v Bratislave s Mimi Kišoňovou-Hubovou a Františkom Krištofom Veselým. Avšak po roku 1945 predstavitelia bývalého režimu Jána Móryho nielen zaznávali, jeho diela zakázali, ale ešte mu aj skonfiškovali celý majetok, hotely, Kostol Sv. Križa a vyhladkovi kaviareň vo Vysokých Tatrách, s čím sa skladateľ nevedel vyrovať do konca života. Dôstojnosť a vážnosť tejto premiéry dodala aj prítomnosť jeho dcéry Lívie Kammel so synom Dr. Ing. Christianom Kammel, ktorí pricestovali z Nemecka a vyslovili poďakovanie vedeniu Štátnej opery za uvedenie operety a spomienku na tohto neprávom odstaveného skladateľa. Pre zaujímavosť náš kultúrny spolok si uctil tvorbu a činnosť Jána Móryho už v roku 2014 prezentáciou knižky Tatranský skladateľ a hotelier za účasti jej autorky Dr. Marianny Bárdyovej a skladateľovej rodiny.

Vystúpenie v našom spolku

Mimoriadne záslužným dramaturgickým počínom tejto jubilejnej sezóny bolo naštudovanie a uvedenie literárno-hudobnej kompozície Pocta Štefánikovi pri príležitosti 100. výročia úmrtia nášho národného hrdinu, ktorá bola s veľkým úspechom a ohlasom prezentovaná na celom Slovensku. K tejto „štafete“ sa 14. novembra 2019 pripojil aj náš kultúrny spolok. Hudobno-dramatické pásmo Pocta Štefánikovi zostavili Juraj Sarvaš a umelecký šéf opery Šimon Svitok. Dialógy čerpali z kníh Jozefa Banáša Prebijem sa!, Blanky Kovarčíkovej Lásky M. R. Štefánika, Štefana Osuského a Bohdana Pavlů Štefánik: Kniha prvá, spomienky a postrehy. Texty sa striedali s piesňami a áriami z opier Mikuláša Schneidera-Trnavského, Eugena

Suchoňa, Tibora Andrašovana, Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetanu, Bartolomeja Urbanca a Geju Dusíka. Sólisti Štátnej opery **Mariana Hocheľová**, **Veronika Miháľková**, **Šimon Svitok**, pianistka **Martina Svitková** a umelci slova **Juraj Sarvaš**, **Mária Schlosserová** a **Roman Hargaš** nám svojimi skvelými výkonomi na vysokej umeleckej úrovni priblížili Štefánikovu životnú púť od mladosti, cez študentské roky a počiatkové úspešné vedecké kroky v astronómii v zahraničí, cesty po ďalekej cudzine, jeho lásky. Predstavili ho ako veľkého národovca, ktorý sa nesmierne oduševnene politicky angažoval v boji za práva Slovákov a mal podstatnú zásluhu na vzniku prvej Československej republiky v roku 1918. Pri návrate do novej slobodnej vlasti za doteraz nie celkom objasnených okolností tragicky zahynul po páde lietadla.

Veľmi nás potešilo, že na tento program prišiel do nášho spolku aj veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Peter Mišík s manželkou Libušou, ktorí tiež veľmi ocenili výkony všetkých účinkujúcich.

K Štátnej opere mám veľmi blízko nielen ako Banskobystričanka, ale aj preto, lebo som s jej umelcami úzko spolupracovala od jej začiatku v roku 1961 v umeleckej agentúre SLOVKONCERT a táto spolupráca pretrvala až do dnešných dní. A tak by som chcela jej riaditeľovi PhDr. Rudolfovi Hromadovi, umeleckému šefovi Mgr. Šimonovi Svitkovi, ako i celému súboru aj v mene Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku zaželať do nasledujúcich desaťročí veľa umeleckých úspechov doma i v zahraničí, nové nápadité produkcie, ďalšie úspešné premiéry známych aj neznámych operných titulov, čo je jednou z priorit tejto opery, a samozrejme vnímavé a verné publikum, ku ktorému sa radia aj mnohí členovia nášho spolku. ■

Hudobno-dramatické pásmo o Štefánikovi v našom spolku (zľava): M. Schlosserová, J. Sarvaš, M. Svitková, Š. Svitok, V. Miháľková, M. Hocheľová a R. Hargaš

Foto: Ingrid Fux

Partička 2019 (zľava): Juraj Kemka, Adela Vinczeová, Roman Pomajbo a Lukáš Latinák

Fotografie: Ingrid Žalneva

NAŠA OBLÚBENÁ PARTIČKA ZNOVU VO VIEDNI!

Nikola Paula Šimkovičová

O ďalší nezabudnuteľný večer sa postarali naši chalani a tentoraz aj jedna dáma v známej improvizovanej šou Partička. Mohli sme si ju vychutnať 28. novembra 2019 v divadelnej sále Školského spolku Komenský. Partička sa nám predstavila v zostave: Lukáš Latinák, Roman Pomajbo, Juraj Kemka, režisér Dano Dangl a ako špeciálny hosť Adela Vinczeová. To, že Lukáš, Juraj a Roman sú perfektne zohraní parťáci, už, samozrejme, vieme, a o to viac bolo publikum nadšené výkonomi Adely, ktorá svojím dômyselným humorom ovládla celý večer. Pódiu sa nevyhol ani Viktor Vincze, ktorý Adelu v tento večer sprevádzal. Myslím, že naozaj nerátal s tým, že sa stane objektom vyznania lásky v jednom z výstupov. A v tom ho teda chalani každopádne nešetrili. Lukášovo vyznanie dosiahlo priam úroveň eposu, ale aj Adela vo svojej verzii improvizovala a rýmovala, akoby celý život nerobila nič iné. Mňa osobne najviac pobavilo, keď Adela hrala vrátničku a chalani mali za úlohu dostať sa cez túto nepríjemnú osobu do pomyslenej budovy. Čiže mali si vymýšľať príbehy vierohodné na to, aby ich vrátnička vpustila dnu. Lenže zakaždým, keď Daniel Dangl zazvonil zvončekom, znamenalo to, že daný herec práve povedal lož a musí svoju výpoveď opraviť. Pre mňa nezabudnuteľne vtipný okamžik nastal, keď bol na rade Juraj Kemka a Dano zvonil toľkokrát po sebe, že Juraj nakoniec

Javiskový dialóg manželov Adely a Viktora Vinczeových

stratil nervy aj zábrany a poopravil svoju výpoveď na údajnú pravdu o tom, že nech ho Adela už konečne pustí, lebo musí súrne na veľkú potrebu. Verím, že aj ostatní diváci, ktorých bolo v sále okolo 350, sa dobre zabávali a každý si vybral ten

svoj výstup, ktorý ho super pobavil. Veď napríklad aj inaugurácia novej prezidentky Adely bola nezabudnuteľným zážitkom – chalani v úlohách protokolistu, dotieravého novinára a napumpovaného bodyguarda museli scénu zvládnuť v rôznych pohybových tempách i emóciách. Partička vo Viedni sa pomaly stala akousi tradíciou, na ktorú sa ja osobne vždy veľmi teším. Ak ste sa nešťastnou náhodou Partičky nezúčastnili, dúfam, že som vám dala dosť dôvodov na to, aby ste si ju nabudúce nenechali ujsť! ■

Úryvok z Lukášovho vyznania pre Viktora:

Poviem vám ako som stretla Viktora.
Čudovala som sa čo to je za tvora.
Trčala mu hlava z pitvora,
keď môj otec vozil smeti –
áno kde kto kadečo natára,
ale iba ja som chcela smetiara.
Zacítil si rôzne vzruchy,
bude to aróma z tej tvojej obľúbenej – podruky.

Ani túto Partičku si nenechal ujsť veľvyslanec SR v Rakúsku Peter Mišík (v strede)

Ingrid Konrad

Slovenské ženy získali volebné právo 29. februára 1920 v prvej Československej republike. Vtedy mohli ženy staršie ako 21 rokov nielenže voliť, ale byť aj priamo volené do parlamentu. Voliť nebolo len právom, ale aj povinnosťou. Akou cestou prešli európske ženy, aby pred 100 rokmi mohli aj slovenské ženy pristúpiť k volebným urnám? A ako to bolo so ženským hnutím v Európe a dosiahnutými právami európskych žien za posledných 150 rokov?

Ilustračné foto: giacomoferroni-raU50Q_Ac50-unsplash

Rovnoprávnosť žien - stále aktuálna téma

100 ROKOV VOLEBNÉHO PRÁVA ŽIEN NA SLOVENSKU

„Hovorí sa veľa o slobode pre všetkých, ale pod slovom ‚všetci‘ sa rozumejú vždy len muži.“

Louise Dittmer, 1848

Narodila som sa v druhej polovici 20. storočia v bývalej Československej socialistickej republike. Vyrastala som v schizofrénii „doma verzum škola/verejnosť“: never tomu, čo ti o spoločensko-politických témach hovoria v škole, ale nedaj to na seba znať. Ťažká úloha pre malé dievčatko, ešte ťažšia pre gymnazistku a najťažšia pre vysokoškoláčku. Z kazateľnice komunistického strany sa k nám skláňala súdružka Kabrhelová a tárala o 120-percentnom plnení plánu v nemenovanom národnom podniku. Za pásom pracovali ženy... V republike platilo právo na prácu, ale aj povinnosť pracovať bez rozdielu pohlavia. Ženy však mali aj právo na vzdelanie. Moja mama študovala po vojne na meštianke a pokračovala na technike. Ako chemička nastúpila do Dimitrovky a viedla prevádzku s dvadsiatimi ľuďmi v čase, keď za železnou oponou v Rakúsku a Švajčiarsku ešte v 60. rokoch 20. storočia platil zákon, že o tom, či žena môže ísť pracovať, rozhoduje jej manžel.

Zo spomienok zaznamenaných v projekte 100 rokov – obrazy rakúskych žien: „V 70. rokoch mi niekto dal číslo priamo na Dr. Kreiskeho (vtedajší rakúsky kancelár). Mój manžel vtedy nechcel, aby som išla do práce. Naivne a možno až hlúpo som to číslo vytočila a na moje veľké prekvapenie zdvihol osobne Dr. Kreisky. Povedala som, prepáčte, nevedela som, že môžem takú veľkú osobnosť ako vy s týmto obťažovať, ale možno mi viete povedať adresu, na ktorú by som sa mohla obrátiť s mojím problémom – môj manžel mi nechce dovoliť ísť pracovať. Kreisky na to: ‚To nie je možné!‘ Ale áno, hovorím mu, to je zákon – manželka potrebuje dovolenie od manžela, keď chce ísť pracovať. ‚Budete o mne počuť...‘ povedal a ozval sa naozaj skoro. V roku 1975 bol v Rakúsku schválený zákon, že žena si už nemusí pýtať povolenie od manžela, keď chce ísť do práce.“

*Zdroj: Hörbilder ORF 1:
100 Jahre Frauenbilder in Österreich*

Volieť a byť zvolená

Prvou krajinou v Európe, kde získali ženy aktívne aj pasívne volebné právo, bolo Fínsko v roku 1906. Po Novom Zélande a Austrálii to bola tretia krajina na svete. V roku 1913 nasledovali Nórsko a v roku 1915 Dánsko a Island.

V Sovietskom zväze mali ženy právo voliť od roku 1917. Po rozpade rakúsko-uhorskej monarchie na konci 1. svetovej vojny sa v roku 1918 pridalo Rakúsko a Poľsko, o rok

neskôr Nemecko, Holandsko a Luxembursko a v roku 1920 USA a Československo. O rok neskôr nasledovalo Švédsko, v roku 1928 Veľká Británia, 1931 Španielsko, 1934 Turecko, 1944 Francúzsko. Po 2. svetovej sa v roku 1945 pridali Maďarsko, Juhoslávia a Bulharsko, v roku 1946 Taliansko, 1948 Belgicko, 1952 Grécko, 1960 San Marino, 1962 Monaco a v roku 1971 Švajčiarsko.

Prípady Švajčiarsko a Lichtenštajnsko

Kým švajčiarski muži ešte pri hlasovaní v roku 1959 volebné právo žien nepodporili, 7. februára 1971 bolo na základe ľudového hlasovania na národnej úrovni uznané. Ako v jedinom kantóne Waadt ženy predsa len mohli voliť už od roku 1959. A posledným švajčiarskym kantónom bol v roku 1990 Kantón Appenzell Innerrhoden. Nie však dobrovoľne, ale z rozhodnutia súdu, pretože kantón nechcel uznať národné referendum z roku 1971.

Poslednou krajinou v Európe bolo v roku 1984 Lichtenštajnsko napriek tomu, že v dvoch referendách v rokoch 1971 a 1973 bolo zavedenie volebného práva pre ženy odmietnuté.

Na príklade práv žien (vo Švajčiarsku, pozn. autorky) sa ukazuje, že demokracia nie je principiálne pokrokovejšia ako iná forma štátnej moci. Ak si väčšina obyvateľstva zvykla na určité pravidlá, s ktorými sa naučila žiť, má tendenciu, viac ako poslanci a členovia

vlády, držať sa toho "osvedčeného" – aj keď to znamená pre jednotlivcov alebo celú skupinu obyvateľstva nespravodlivosť.

Zdroj:
<http://demokratie.geschichte-schweiz.ch/chronologie-frauenstimmrecht-schweiz.html>

Nemecké ženy

Ženské pokrokové hnutie v Nemecku sa formovalo od polovice 19. storočia. Je spojené s takými menami ako Louise Dittmer, Hedwig Dohm, Minna Cauer či Clara Zetkin. Možno si všetky tie mená žien, ktoré sa za nás angažovali, nezapamätáme. Sú to ale ony, ktoré svojim vytrvalým apelom umožnili to, čo dnes považujeme za samozrejmosť. Aj vďaka nim sa ženské hnutie v Európe začalo politizovať. V Nemecku, podobne ako v iných krajinách Európy, nemali vtedy ženy nielenže volebné právo, ale ani právo na podnikanie, osobné vlastníctvo, čím boli sociálne a ekonomicky závislé od mužov a pokiaľ neboli vydaté, od svojich otcov. Hoci mali zakázanú činnosť v politických spolkoch a nemohli sa zhrádzať, ženy v druhej polovici 19.

Nasledujúce roky však ukázali, že ešte nebolo vyhraté. Keď 19. januára 1919 nemecké ženy pristúpili prvý raz k volebným urnám, novozvolená sociálna demokratka Marie Juchacz sa ako prvá žena obrátila vo svojej reči na parlamentné poslankyne a poslancov: „Milí páni a dámy... Je to prvý raz, čo môže v parlamente slobodne hovoriť k nemeckému národu žena... To, čo urobila vláda, bola len samozrejmosť: Dala ženám to, čo im bolo dlhú dobu odopierané.“

Rakúsko a jeho „Weiber“

V Rakúsku bola situácia v polovici 19. storočia obdobná ako v Nemecku. Prevládal názor, že „... pripustiť k voľbám ženy (pejoratívne „die Weiber“)... to je, akoby mohli voliť aj blázni a deti“. Cesta k volebnému právu žien bola zdĺhavá a v prebyrokratizovanom Rakúsko-Uhorsku komplikovaná. Až v roku 1861 s novou ríšskou ústavou, tzv. „Februárovým patentom“, bolo navonovo formulované volebné právo v krajine. Neplatilo všeobecne pre každého, ale zohľadňovalo len tých, bez rozdielu pohlavia, ktorí platili minimálne dane. Vo veľkých mestách ako Viedeň a Praha však boli ženy z volebného práva stále vylúčené.

Keď v roku 1890 pripojili okolité obce k Viedni, pre ženy z týchto obcí to znamenalo stratu volebného práva. Hnutie spisovalo petície, demonštrovalo, no na úrovni monarchie prevládala konzervatívna tendencia. V tom čase nemali ani muži všeobecné volebné právo – zavedené bolo až 26. januára 1907. Prevládol názor, že voliť majú len muži, pretože majú aj iné povinnosti voči štátu – napr. povinnosť narukovať.

Úsilie ženského hnutia v krajine bolo korunované úspechom až ku koncu 1. svetovej vojny, keď poslanec Karl Seitz za sociálnu demokraciu žiadal 30. mája 1917 v rakúskom parlamente plné zrovnoprávnenie žien po tom, čo viedenský poslanec Jakob Reumann v apríli 1917 inicioval, že viedenský parlament zahlasoval za aktívne a pasívne volebné právo žien. Prvé povelové voľby v 1. Rakúskej republike 16. februára 1919 a vo Viedni 4. mája 1919 sa už konali za účasti žien i mužov.

Ženské hnutie na Slovensku

V druhej polovici 19. storočia vznikol najstarší slovenský ženský spolok Živena. 4. augusta 2019 oslávil 150 rokov svojho trvania. Vzdelávali sa v ňom ženy aj dievčatá vo financiách, varení, výchove detí a kultúre, spolok založil prvé jasle, dievčenské školy, učili ženy podnikáť, podporovali ich

v spisovateľskej a redaktorskej činnosti. Bol to boj s predsudkami, ktoré videli ženu len pri deťoch, mužovi a v domácnosti. Spolok bol založený paradoxne vďaka niekoľkým mužom – redaktorovi Ambrovi Pietrovi, Viliamovi Paulinymu-Tóthovi, Martinovi Čulenovi a Mikulášovi Ferienčíkovi, ktorí v novinách zverejnili výzvu a v Turčianskom Svätom Martine zorganizovali zriaďujúce zhromaždenie.

V novembri 1918 vyzvala aktivistka a spisovateľka Ľudmila Podjavorinská v časopise Živena slovenské ženy, aby sa začali angažovať v politickej práci. V československom parlamente do roku 1920 pracovalo osem poslankyň a po jesenných voľbách pribudlo ešte päť. Umožnila to Ústavná listina Československej republiky, ktorú 29. februára 1920 prijalo Dočasné Národné zhromaždenie ako ústavný zákon č. 121/1920 Zb. s účinnosťou od 6. marca 1920. Medzi tvorcami ústavy boli také mená, ako T. G. Masaryk, prof. Hoetzel a „otec ústavy“ A. Švehla. Bola historicky prvou ústavou, ktorá umožňovala všeobecné volebné právo pre všetkých obyvateľov Československa.

Na záver

8. marca sme oslávili Medzinárodný deň žien. Tento rok uplynulo 102 rokov od štrajku 40 000 newyorských krajčírok (1908), ktoré v tento deň bojovali za zrušenie desaťhodinového pracovného času, proti nízkym mzdám a zlým pracovným podmienkam. V Rakúsku, Švajčiarsku, Nemecku sa prvý raz tento deň oslavoval v roku 1911, v roku 1913 aj v cárskom Rusku. V roku 1917, po ženských nepokojoch a demonštráciách v Petrohrade, bol ustanovený práve na 8. marec. Od roku 1975 je pripomínaný ako deň medzinárodnej solidarity žien za rovnoprávnosť, spravodlivosť, mier a rozvoj.

Viac ako 100 rokov nás delí od zavedenia volebného práva pre ženy. Boli to prvé kroky, ktoré viedli ku zrovnoprávneniu obidvoch pohlaví. Dnes vieme s istotou povedať, že sme ešte na ceste... Pohľad na postavenie žien v súčasnosti, na rolu muža a ženy v našej histórii, na charakter príbehov a ich hlavných hrdinov, postoj k ženám, ich ohodnotenia na pracovisku – všetko sú to aktuálne živé témy... Nie náhodou má Rakúsko ministerku pre ženy a integráciu. A keďže jej k tejto téme nedávno navýšili rozpočet, asi je aj dnes na čom robiť. A v tom vidím odkaz aj pre Slovensko. ■

Použité zdroje:

https://de.wikipedia.org/wiki/Frauenwahlrecht_in_Europa
<http://demokratie.geschichte-schweiz.ch/chronologie-frauenstimmrecht-schweiz.html>
https://de.wikipedia.org/wiki/Frauenwahlrecht_in_Finnland
<https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Frauenwahlrecht>
https://sk.wikipedia.org/wiki/Medzinárodný_deň_žien
<https://zivena.net/>
https://sk.wikipedia.org/wiki/Ústavná_listina_Československej_republiky

Ilustračné foto: element5-digital-F9CXBZLUVic-unsplash

Na Slovensku volia ženy od roku 1920

storočia sa združovali v ženských spolkoch, žiadali právo na vzdelanie, podnikanie, na účasť v politickom živote. Riadili sa heslom jednej z nich, Hedwig Dohm: „Ľudské práva nepoznajú pohlavie.“

Socialistické ženy boli organizované v Ženskej internacionále. V roku 1907 Clara Zetkin organizovala Prvý socialistický ženský kongres v Stuttgarte. Na 2. konferencii v roku 1910 v Kodani navrhla zavedenie Medzinárodného dňa žien. Myšlienka prišla zo Spojených štátov, kde ženy organizované v Socialistickej strane Ameriky spolu s občianskymi bojovníčkami, tzv. sufražetkami, demonštrovali od roku 1909 v USA za práva žien. Prvý Deň žien v Európe oslavovali ženy v Dánsku, Nemecku, Rakúsko-Uhorsku a vo Švajčiarsku dňa 19. marca 1911.

CHILL OUT

30 ROKOV PO
O SLOVENSKU
V HLAVNOM
MESTE
RAKÚSKA

Približne rok po tom, ako som vo viedenskom klube Slovákov žijúcich v Rakúsku prezentoval počas diskusie svoju knihu *Ako sa delil štát. Samostatnosť nechceme, tlačia nás do nej, vrátil som sa „na miesto činu“*. A keďže všetci vieme, že nikdy nevstúpiš dvakrát do tej istej rieky, prišli sme dvaja – aj s Ivanom Štulajterom, spoluautorom knihy *30 rokov po. Slovensko 1989 – 2019*.

Podobne ako vlni nás na hlavnej stanici čakala Ingrid Žalneva, šéfredaktorka časopisu *Ansichten/Pohľady*. Ešte pred diskusiou nás vyspovedala Yvonne Erdost, redaktorka rozhlasového vysielania ORF. Bolo milé, ako sa snažila z nás dostať relevantné informácie o knihe, ktorú mala prvýkrát v rukách – ak sa však stretne bystrá novinárka s ústretovými novinármi zo susedného štátu, nemôže to dopadnúť zle. Yvonne ostala aj na časť diskusie, tak sme sa zrejme s Ivanom snažili dosť.

Podobne ako vlni bola príjemná atmosféra a záujem diskutujúcich nielen o uplynulých 30 rokov po Nežnej revolúcii, ale aj o to, čo sa na Slovensku momentálne dialo a čo sa zrejme udeje po voľbách. Mimoriadne podnetné bolo, že návštevníci diskutovali a polemizovali aj sami medzi sebou, s Ivanom sme sa tak občas stávali zainteresovanými pozorovateľmi.

Keďže som bol v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku už druhýkrát, pár ľudí som poznal (mamu aj sestru Róberta Místríka predovšetkým) – o to príjemnejšie bolo diskutovať s prítomnými. Prijemným prekvapením bol aj Igor Skoček, riaditeľ Slovenského inštitútu vo Viedni. Igor je bývalý rozhlasák a keďže voľby dopadli ako dopadli, dnes už môžeme napísať, že bol s našimi odpoveďami a reakciami na margo súčasnej (vtedajšej, koniec januára) politickej situácie uzrozumený a vôbec nič mu nebránilo sa s nami vyfotografovať.

O novú publikáciu mal záujem aj riaditeľ Slovenského inštitútu Igor Skoček (v strede)

Debata po diskusii vo viacerých krúžkoch sa rozbehla viacerými smermi, o úrovni vzdelania a chápaní jeho potreby počnúc a pokračujúc napríklad skúsenosťami s integráciou Slovákov v Rakúsku. Podľa vzoru Mateja Hrebendu sme

rodákovi vo Viedni priniesli aj niekoľko kúskov našej spoločnej knihy – minuli sa všetky exempláre, tak som architektke Jele prisľúbil a aj poslal rukopis v elektronickej verzii.

Róbert Kotian

Knihu *30 rokov po*, ktorú na jeseň minulého roka vydalo vydavateľstvo Artis Omnis, sme dali do konečnej podoby v auguste. Poslednou fázou bolo napísanie komentárov k jednotlivým kapitolám. V praxi to znamenalo vybrať si kľúčovú udalosť daného roka a zhodnotiť ju. Tými tridsiatimi rokmi, ktorými prešla slovenská spoločnosť, sme takpovediac retrospektívne prešli za necelé tri týždne. Bolo to rýchle tempo. Zastavili sme až vo chvíli, keď sme mali na záver zodpovedať základnú otázku: Tak akých bolo tých 30 rokov po?

Aj ľuďom, ktorí prišli začiatkom januára do priestorov Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku vo Viedni, sme povedali len to, čo je napísané aj v knihe: že je to ambivalentné. Na tridsať rokov po Nežnej revolúcii sa dá hľadieť ako na vcelku úspešný príbeh, akurát s mnohými neželanými i tragickými podpríbehmi. Existuje však aj pesimistickejší pohľad, že spoločnosť mohla byť oveľa ďalej. Oveľa ďalej v presadzovaní právneho štátu, v rozvoji demokracie i ekonomicky. Namiesto toho tu máme nebezpečne skorumpovaný štátny aparát ako dedičstvo všetkých doterajších vlád. Pretože špeciálne v potieraní a ochromovaní spravodlivosti sú si všetky doterajšie vlády – Mečiarove, Dzurindove i Ficove – rovné.

Ale – a čo je paradox – občania na Slovensku žijú nesporne najlepšie obdobie vo svojich dejinách. Sú slobodní, ekonomicky i bezpečnostne ich takpovediac podopiera Európska únia a NATO. Majú teda všetky prostriedky, aby urobili zo Slovenska šťastnú krajinu. Iná vec je, že tieto prostriedky zďaleka tak nevyužívajú, ako by mohli.

Vyzeralo to tak, že v týchto názoroch panuje medzi nami, autormi knihy, a našimi rakúskymi hosťami-Slovákmi zhoda. Napokon oni sú najlepším príkladom slobody, ktorá prišla s Nežnou revolúciou a napriek pokusom nebola ušliapaná novými autokratmi, ktorí sa na Slovensku dostávajú demokraticky (ako inak?) k moci. Môžu žiť v Rakúsku, vracajú sa na Slovensko, kedy sa im zachce, a opustia ho v ľubovoľnom čase.

Z viedenskej hlavnej stanice sa s nami zopár zastávok zviezol jeden z návštevníkov našej besedy – istý Bruno. Pôsobil ako svetobežník, dobrosrdečný človek so svojráznym humorom a zaujímavým životným príbehom. Tak má vyzerať správny potomok Rakúska-Uhorska? Možno. A prečo nie?!

Vrátili sme sa do Bratislavy okolo polnoci. Privítala nás celkom nesvetobežnícka hlavná stanica. Aj 30 rokov po vyzerá ako pred 30 rokmi. ■

Ivan Štulajter

Autori prezentovanej knihy Ivan Štulajter (vľavo) a Róbert Kotian počas besedy

CHILL OUT

Ingrid Fux

Do posledného miestečka zaplnená spolková sála vo štvrtok 6. februára 2020 potvrdila, že téma pravidelného klubového stretnutia na aktuálnu tému veľmi vhodne zapadla do časového kontextu. Farmaceutka a odborná poradkyňa v oblasti ortomolekulárnej medicíny **Mgr. Markéta Tomanová** sa nám pokúsila vo svojej prednáške predstaviť najväčšie úskalia, s ktorými sa stretávame bežne pri téme zdravej výživy, a svojimi poznatkami z dlhoročnej praxe v odbore pomôcť vyvarovať sa klasickým nástrahám, ktoré na nás denno-denne útočia.

Áno, o výživu a hlavne zdravú sa zaujímajú mnohí z nás. Táto téma je veľmi frekventovaná v rozhovoroch medzi ľuďmi rôznych kvalifikácií, veku či pohlavia. Často je témou ironických vtipov, ale i dobre mienených rád či odporúčaní. Vhodná na small talk medzi kolegyniami v práci, mamičkami snažiacimi sa zabezpečiť pestrý jedálniček po celý deň, ale i športovcami dbajúcimi na to, aby ich telo po cvičení doplnilo správnu energiu a ich úsilie sa pretavilo do vytúženej svalovej hmoty... Ale pozrime sa na to z pohľadu odborníčky, ktorá nám ochotne zodpovedala na niekoľko otázok:

Čo u vás podnietilo záujem o tému zdravej výživy a kedy by sme sa podľa vás mali začať o ňu zaujímať?

Zdravá strava je jednou z najlepších investícií pre naše zdravie. Pokiaľ ste sa o zdravú výživu ešte nezačali zaujímať, tak najlepšie hneď, teraz. Ja sa touto témou zaoberám už dlhší čas, hlavným podnetom bolo nepreberné množstvo informácií, ktoré sa na nás valia zo všetkých strán, a dnes vlastne nikto nevie, čo je a čo nie je zdravé. Snažím sa tieto informácie pretriediť a zrozumiteľnou formou podať ďalej svojmu okoliu. Strava, ktorú ja považujem za zdravú, by mala byť pestrá, vyvážená a bohatá na vitamíny, minerály, antioxidanty a vlákninu. Samozrejme, že okrem zdravej stravy ovplyvňujú zdravie aj ostatné faktory, ako sú napríklad pohyb, odpočinok, kvalitný spánok, obmedzenie stresu atď. Naše telo funguje ako úžasný komplex a každá jedna jediná časť ovplyvňuje veľkým dielom našu fyzickú a psychickú aktivitu.

V čom vidíte príčinu zlyhania správnych stravovacích návykov?

Podľa môjho názoru v tomto prípade určite zohráva veľkú rolu na jednej strane masívna reklama, veľké množstvo informácií, v ktorých sa človek len ťažko vyzná, a na druhej strane je to uponáhľaný životný štýl, nezaujem a pohodlnosť niektorých ľudí. Bohužiaľ, všetky tieto a ďalšie faktory v dnešnej dobe vyhrávajú nad zdravým sedliackym rozumom,

SME TO, ČO JEME

Mgr. Markéta Tomanová (v strede) v debatnom krúžku s účastníkmi besedy

Fotografie: Ingrid Fux

ktorý je pri správnom stravovaní a stravovacích návykoch bezpodmienečne potrebný.

Ako teda zakomponovať zdravú výživu do bežného denného režimu?

Odpoveď je veľmi jednoduchá – dôležité je len vybrať si správne potraviny a nakombi-

Na záver sa chcem ešte opýtať, čo je vaše obľúbené "zdravé" jedlo alebo potravina?

Rada varím a pri varení taktiež rada experimentujem, takže mám na tanieri väčšinou nejakú inú obmenu bežného receptu. Mojim favoritom sú jednoznačne strukoviny, najmä polievka z červenej šošovice.

Aktuálna téma prilákala do spolku veľa záujemcov

novat' ich. Nie je to vôbec zložité, len sa to treba naučiť. A potom to už ide samo. To je aj môj cieľ pri konzultáciách a zostavovaní jedálneho lístka pre klientov. Moje heslo znie: jednoducho a zdravo, čiže zapojiť zdravý sedliacky rozum a nenechať sa zmanipulovať reklamou z médií odporúčajúcou záračné produkty, potraviny a diéty, ktoré majú až nadpozemské účinky.

Aký je teda váš názor na výživové doplnky?

Potraviny, ktoré si dnes môžeme bežne kúpiť, neobsahujú toľko telu prospešných látok ako kedysi a väčšina populácie trpí nedostatkom vitamínov a minerálov. Áno, ja som pre suplementáciu výživovými doplnkami, ale len po odbornej konzultácii, pretože je to naozaj veľmi individuálne, nie je možné vziať rovnaký meter na všetkých. A tiež si treba uvedomiť, že nie všetky doplnky majú rovnakú kvalitu.

Večer plný zaujímavých informácií ubehol veľmi rýchlo. Markéta Tomanová, ktorá nám tiež prezradila, že sa riadi heslom: Buď cestu nájdem, alebo si urobím vlastnú, zodpovedala mnohé otázky prítomných divákov počas besedy, ale i následne v neformálnych rozhovoroch. Ak máte aj vy nejaké otázky týkajúce sa zdravej výživy, môžete ju priamo kontaktovať: toman.marketa@gmail.com alebo +43 6606905510. ■

Die orthomolekulare Medizin beschäftigt sich mit der Prävention, der Beeinflussung des Alterungsprozesses und der Erhaltung der Vitalität und Qualität des Lebens im hohen Alter durch die Versorgung mit der optimalen Menge an für den Organismus natürlichen Stoffen. Es geht um Vitamine, Mineralien, Spurenelemente, Enzyme, Aminosäuren, essenzielle Fettsäuren, sekundäre pflanzliche Stoffe, Antioxidante und andere, natürlich vorkommende Verbindungen. Dabei werden diese Stoffe in größeren Mengen dem Organismus zugeführt, als die täglich empfohlenen Mengen.

Martinček nasnímal Liptov ako rozprávko krásnu krajinu.

Ale vytvoril aj obrazy, na ktorých zobrazil tento kraj ako rapsodicky drsný svet, kde si niektorí po celodennej, celoročnej, celoživotnej drine oddýchnu až na cintoríne.

(Marián Pauer)

Martin Martinček sa narodil v roku 1913 v obci Liptovský Peter ako druhé dieťa v rodine staviteľa. Detstvo však prežil na Spiši a v Šariši. Maturoval roku 1931 na reálnom gymnáziu v Prešove. V roku 1937 úspešne dokončil štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po druhej svetovej vojne sa spolupodieľal na vytváraní a následnom fungovaní štátnych orgánov, Povereníctva spravodlivosti a financií, ako aj Slovenskej národnej rady. Po februári 1948 čelil rôznym falošným obvineniam a bol nútený stiahnuť sa z verejného života. Odišiel do Liptovského Mikuláša, kde pracoval najskôr ako bagrista v tehelni, neskôr na slepačej farme a v komunálnych službách. Od roku 1952 pracoval v Dome osvetly a veľkom mierou sa podieľal na zriadení Múzea Janka Kráľa, ktorého sa stal riaditeľom. V tom čase sa už venoval umeleckej fotografii. Na cestu profesionálneho umeleckého fotografa sa vydal ako 48-ročný aj vďaka manželke Ester Šimerovej, renomovanej slovenskej maliarke. Už jeho prvá kniha Nezbadaný svet vzbudila ohlas, zvlášť v zahraničí. Snímky zverejnili v britských novinách The Times a v nasledujúcom období aj v ďalších svetových novinách a časopisoch. Jeho fotografie vystavovali napríklad i v Metropolitan Museum v New Yorku. Martinčekove fotografické cykly inšpirovali režiséra Dušana Hanáka, tvorcu celovečerného dokumentárneho filmu *Obrazy starého sveta*, ktorý patrí k najúspešnejším a najoceňovanejším slovenským filmom. Sugestívne portréty starých ľudí z Liptova a Oravy, ktorí dokážu i v stave civilizačného chaosu a neistoty žiť vnútorne slobodní. Martin Matinček zomrel 2. mája 2004 v Liptovskom Mikuláši. (Podľa: wikipedia a www.osobnosti.sk)

Novinár a spisovateľ **Marián Pauer** spolupracoval s Martinom Martinčekom na publikácii *Ako sa krúti svet*, bibliofilii *Chvála svetla* i na reprezentatívnej monografii *Martin Martinček*. Boli však aj blízkymi priateľmi. Preto sme sa rozhodli osloviť ho, aby nám slovenského fotografa predstavil tak, ako si ho pamätá on.

Ako sa začala vaša spolupráca s Martinom Martinčekom?

Navštívil ma svetoznámy litovský fotograf Alexander Gerinas. Ukazoval som mu obrazové publikácie. Samozrejme, nechýbali medzi nimi ani Martinčekove. Keď prelistoval prvú z nich, ostatných autorov odsunul bokom. Prezeral ich spredu, zozadu, pokyvoval hlavou. Po hodnej chvíli vyhlásil: „Martinčekove knihy by mali byť vysokoškolskými skriptami fotografie.“ Celé hodiny mi vytrvalo vysvetľoval a zdôvodňoval svoje tvrdenie. Napísal som potom o Gerinasovi do týždenníka *Nové slovo*. Odcitoval som jeho slová na adresu nášho fotografa. Chýr o nich sa doniesol až do Liptovského Mikuláša, kde mal Martin Martinček práve súbornú výstavu k sedemdesiatke. Jeho pozvanie na výstavu ma však nezastihlo. Bol som na reportážnej ceste v pobaltských republikách bývalého Sovietskeho zväzu. V liste datovanom 31. júla 1983, ktorý si uchovávam ako vzácnu

MARTIN MARTINČEK

Martin Martinček - Autoportrét

Fotografie: Archív Mariána Pauera

relikviu, sa píše: „Vážený pán redaktor, veľká výstavná sieň v tunajšej galérii mi dovolila vystaviť 304 fotografií, z toho 100 farebných. Potešilo by ma, keby ste mali možnosť výstavu navštíviť. S práním dobrého zdravia Dr. M. Martinček.“ Redakční kolegovia ma ospravedlnili a majster urobil veľké gesto: O týždeň predĺžil výstavu, aby som ju mohol vidieť. Po návrate z reportážnej cesty, ani som sa doma poriadne nezohrial, vymenil som európsky sever za slovenský. Majster Martinček ma čakal vo výstavnej sieni Galérie Petra Michala Bohúňa. Nevie, ako dlho som sa prechádzal jeho čarovným obrazovým svetom. Viem len, že som si tie fotografie pozrel dôkladne. Tak, že ich nezabudnem do konca života. Potom ma pán Martinček pozval na Kukučínovu ulicu, do domu, kde pod jednou strechou nažívali dve múzy: výtvarné umenie a fotografia. Odvtedy som tam mal svoje prechodné trvalé bydlisko.

Ako by ste charakterizovali Martina Martinčka ako človeka a ako umelca?

Stačí spomenúť jeho životné peripetie, ako po tragickej nehode prišiel o otca, manželku a dvoch malých synov, ako v päťdesiatke musel začínať z ničoho, z jamy, do ktorej ho hodili, keď odmietol krivo svedčiť. Z polien, ktoré mu hádzali pod nohy, si montoval schody. Vytrvalo po nich kráčal k človeku. K ľuďom, ktorí ťažko nadväzujú kontakt aj so známymi. Tolko klopal na ich dvere a duše, až uverili, že je jedným z nich. Už to nebol cudzí muž s fotoaparátom, ale Pán doktor, čo vždy vedel najsť medicínu na ich nelahké osudy. Vychádzali mu v ústrety. Tak sa začínali rodíť nevšedné portréty všedných dní.

Úroda v horách

Na sená

FOTOGRAF LIPTOVA

V Martinčekovej fotografickej reči by ste márne hľadali lacné efekty a afekty. Jednoducho v nej nie sú. Autora často prirovnávajú k veľkému francúzskemu mágovi fotografie Henriemu Cartierovi-Bressonovi. On to bol, kto vždy kládol dôraz na zachytenie rozhodujúceho okamihu zobrazovaného deja. A na to, aby tento okamih bol aj náležite zakomponovaný do plochy. Martinček sa pri takomto prirovnaní len pousmial a namietal: „Akýže Cartier-Bresson! Veď ja som začal po päťdesiatke, človek v rokoch, nemohol som si dovoliť obzerať sa po cudzích vzoroch, strácať čas kopírovaním iných...“

A propos, bol by Francúz ochotný prijať Martinčekov spôsob tvorby, fotografovať v takých extrémnych podmienkach? O štvrté ráno z domu, aby bol o piatej v hore, aby presne vystopoval trasy, po ktorých do dňa vstupuje svetlo. Aby ho v ďalších dňoch pristihol naisto. To bola rehoľa. Celý Martinčekov život s fotografiou a vo fotografii. Môžu ho podstúpiť len tí, ktorí chcú dávať iným. Aby tak mohli činiť, musia veľa obetovať. Martinček nasnímal Liptov ako rozprávkovú krásnu krajinu. Ale vytvoril aj obrazy, na ktorých zobrazil tento kraj ako rapsodicky drsný svet, kde si niektorí po celodennej, celoročnej, celožitvej drine oddýchnu až na cintoríne.

Hora je defilé tvarov bez konca. Preluduje. Ako vraví básnik, vždy ináč hrá ten istý chorál. Preto je raz sochou, inokedy básňou, hudbou či obrazom. Vedieť ju vidieť – to chce odvahu. Martinček išiel horou, aby v labyrinte tvarov hľadal zmysel. Zvýraznil ho a potom ho odovzdal ako posolstvo. Nepopisoval, ale definoval. Hora nám skrze neho oznamuje nové veci. To sa môže prihodiť iba v skutočnom, nekaždodennom umení.

Máte na neho nejakú výnimočnú osobnú spomienku?

Nespočetnekrát som mal to šťastie byť pri tom, doma i v zahraničí, keď Martin Martinček vstupoval svojou tvorbou do výstavných siení. Vždy to bol pre mňa malý neopakovateľný sviatok a veľká satisfakcia. Lebo tak ako autor tieto obrazy tvoril na malom kúsku zeme, tak ich veľký svet prijímal: s nehou a pokorou.

Nezabudnem na nadšenie ľudí z krajiny rovnej ako dlaň, z Dánska, ako sa stotožnili s filozofiou našich vrchárov. Sotva možno zabudnúť na našich severných susedov, Poliakov, ktorí v deväťdesiatom štvrtom za vlastné previezli Martinčekovu súbornú výstavu z Varšavy do Katovic, v Galerii Pustej hornosliezského kultúrneho centra zreprodukovali niekoľko fotografií, do poľštiny preložili môj text a na kriedovom papieri vydali katalóg k repríze výstavy, ktorá vôbec nebola plánovaná...

V osemdesiatych rokoch som mal rovnaké auto ako Martin Martinček – ruskú Ladu. Raz pred Vianocami ma čakal pri bránke pred domom s netradičným darom: štyrmi novými kolesami, aby som vraj mohol častejšie jazdiť do Liptovského Mikuláša za každého počasia. O rok na to mi venoval krásny sveter, aby mi nebolo zima, keď pôjdeme spolu do hory. Správal sa ku mne ako starostlivý otec.

Ktoré z jeho fotografií, resp. fotografických cyklov na vás najviac zapôsobili?

Z čiernobielych fotografií nepochybne snímky z cyklu In memoriam priateľa Adama Kuru. Muža, ktorý za robotou prevandroval celú Európu, penzia z Francúzska a starobný dôchodok mu mohli zaručiť slušné živobytie. Lenže on chodieval do krčmy, „aby sa dozvedel, ako sa krúti svet“. Raz, keď sa vracal domov, mu suseda Žofka vyčítala, že sa zas motá. A on jej na to: „Ty Žofka si taká poriadna, že pre teba ani nebo nebude dosť dobré. Ty sa po smrti dostaneš až nad nebo, až na ten mŕtvý luft. Vieš, aký je tam náramný mráz? Ja budem v pekle kuričom pri tom veličiznom kotle. Ešte ty prídeš za mnou prosíkať – Adamko, anjelik môj zlatý, nože ma trochu zohrej. Ja ťa strčím do toho kotla a bude ťi teplučko.“

Kura, ktorý nemal takmer žiadne vzdelanie, mal svojskú filozofiu. Keď sa predstavoval, vždy povedal: „Som Adam, človek!“

Z farebných snímok ma veľmi zaujal cyklus Chvála slnka. Dodnes nedocenený. Mohol by mať synonymum „chvála fotografie“. Pokojne by sme ho mohli nazvať fotografia tretieho tisícročia. Zobrazil v ňom slnko v jeho ustavičnom pohybe, ako sa zrkadlí na vodnej hladine. ■

Spracovala Martina Viglašská

Redakcia Pohľadov ďakuje za poskytnutie rozhovoru i fotografického materiálu.

Po žatve

Adam Kura

Fotograf **Martin Martinček** (1913-2004) schloss sein Jusstudium an der Komensky Universität in Bratislava ab. Nach dem Zweiten Weltkrieg beteiligte er sich an der Bildung der staatlichen Organe in der Slowakei. Nach dem Februar 1948 wurden ihm verschiedene falsche Beschuldigungen vorgeworfen, weshalb er sich aus dem öffentlichen Leben zurückzog. Er begab sich nach Liptovský Mikuláš, wo er zunächst als Baggerfahrer arbeitete und danach auf einer Hühnerfarm. Ab 1952 arbeitete er im Kulturhaus, wo durch seinen Verdienst das Museum Janka Kráľa gegründet und er zu dessen Direktor bestellt wurde. Zu diesem Zeitpunkt widmete Martinček sich bereits der künstlerischen Fotografie. Bereits sein erstes Fotobuch *Nezbadaný svet* („Unentdeckte Welt“) hat Aufmerksamkeit erweckt, besonders im Ausland. Seine Fotografien wurden in den britischen *The Times* und anderen Zeitungen und Zeitschriften der Welt veröffentlicht. Seine Werke wurden beispielsweise auch im Metropolitan in New York ausgestellt. (vgl. Wikipedia)

Ingrid Žalneva

V európskych inštitúciách v Štrasburgu som bola po prvýkrát v čase, keď Slovensko ešte len snívalo o svojej hviezdičke na európskej zástave. O to viac som uvítala možnosť navštíviť sídlo Európskeho parlamentu v decembri minulého roka. Presun z letiska do mesta mi síce skomplikoval štrajk zamestnancov francúzskych železníc, v samotnom meste zas obmedzená mestská doprava ako bezpečnostné opatrenie proti prípadným teroristickým útokom počas vianočných trhov, ale napokon som sa predsa len do parlamentu dostala.

Hlavná budova z kovu a skla má tvar 60 metrov vysokej veže, navrhol ju tím architektov Architecture-Studio so sídlom v Paríži, inaugurácia sa konala v decembri 1999. Na jednej strane je zámerne nedokončená, hovorí sa, že tá strana smeruje k východnej Európe, lebo budova bola naprojektovaná ešte vtedy, keď ani jedna z krajín bývalého sovietskeho bloku nebola členom Európskej únie. V skutočnosti je ale táto časť modernej stavby orientovaná na západ. Budova nesie pomenovanie po francúzskej novinárke Louise Weissovej, ktorá bola mimochodom zamilovaná do M. R. Štefánika. Bola propagátorkou európskej integrácie a v roku 1979 zvolená do prvého Európskeho parlamentu (EP), hoci mala 86 rokov. Bola to prvá žena, ktorá predniesla prejav na pôde tejto inštitúcie.

Na plenárnom zasadnutí

V tlačovom centre to už bzučalo na plné obrátky. Niektorí kolegovia vyfukávali do laptopov správy pre svoje domáce redakcie, iní na obrazovkách sledovali rozpravu v rokovacej sále a ďalší zas nahrávali svoje komentáre do diktafónu. Podobne to vyzeralo aj v priestranom vestibule, kde televízne spoločnosti nakrúcali rozhovory s europoslancami a fotoreportéri ich fotili pred skupinou vlajok členských krajín. Musím povedať, že budova parlamentu je poriadne bludisko. Len čo som sa vzdialila z tlačového centra, vždy som mala problém ho zase nájsť. V budove je 18 miestností a 1133 kancelárií a hemicycle – najväčšia rokovacia miestnosť polkruhovitého tvaru, je v nej 750 miest pre poslancov a 680 pre návštevníkov, pre nich a pre novinárov je vyhradená galéria, z ktorej je pekný výhľad. Ostala som však zaražená – v obrovskej sále bolo len pár poslancov a občas som mala fakt dojem, že my na balkóne sme v prevahe. A pritom sa na plenárnom zasadnutí prerokovali závažné témy, napríklad vražda novinárky Daphne Caruany Galizie a zásady právneho štátu na Malte, kritika zón

Fotografie: Ingrid Žalneva

Pri vypracovávaní projektu hlavnej budovy parlamentu našli architekti inšpiráciu v antických rímskych divadlách

V EURÓPSKOM PARLAMENTE SACHAROVVA CENA

bez LGBTI osôb v Poľsku, zneužívanie poľnohospodárskych a kohéznych prostriedkov EÚ či obmedzenie pesticídov a zvýšená ochrana včiel. Slovensko má pre funkčné obdobie 2019 – 2024 v parlamente 14 europoslancov. Stretla som sa s dvomi z nich, obaja sú zo strany SPO-LU – občianska demokracia, obaja sú noví, a tak ma zaujímalo, ako sa im zmenil život za posledné mesiace a ako práca v EP naplňa ich predstavy. Vladimír Bilčík je členom Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci: „Ja som v EP spokojný. Európskej politike sa venujem celý svoj profesionálny život, predtým ako akademik, výskumník a poradca, témy európskej politiky teda nie sú pre mňa nové, akurát sa na ne ale pozerám už ako poslanec. Práca ma veľmi naplňa a snažím sa presadzovať tie priority, ktoré som pred voľbami sľúbil – je to hlavne ochrana právneho štátu, boj s dezinformáciami a podpora rozšírenia únie smerom na západný Balkán. Podarilo sa mi získať viaceré dôležité pozície, stal som sa stálym spravodajcom EP pre Srbsko, čiže pravidelne pripravujem správu o tom, aký pokrok Srbsko robí alebo nerobí v snahe o vstup do EÚ. Ako člen spomínaného výboru sa primárne chcem aj venovať tomu, čo pociťujem ako deficit na Slovensku, a to je dôvera ľudí v spravodlivosť, v právny štát a vo fungovanie zdravého verejného priestoru.“

Michal Wiezík je členom Výboru pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín:

„Dvadsať rokov som strávil v akademickom prostredí, riešil som vedecký výskum a agitáciu za životné prostredie, za záchranu prírody, ochranu národných parkov, biodiverzity a pod., etabloval som sa v rôznych expertných

skupinách. Obsahovo to teda pre mňa veľká zmena nie je, lebo je to stále to, v čom som dlhodobo pôsobil, ale zmenilo sa nastavenie systému. Predtým som mohol navrhovať zmeny, snažiť sa ich pretlačiť a podporovať, ale schválil ich musel niekto iný. K tomu ale nedochádzalo, čo som vnímal veľmi kriticky, pretože tie zmeny boli veľmi potrebné. Prírodné sme prišli k poznaniu, že na ich presadenie je treba politický mandát. Zároveň sme pochopili, že sa nemôžeme sústrediť len na domácu politiku. To, že som sa dostal do EP, ukazuje, že ekológia u ľudí rezonuje. Som rád, že veľmi úspešne vstupujeme do prípravy strategických dokumentov, napr. rezolúcie ku klimatickému summitu alebo iniciatívy na podporu opelovačov, tam sa všade podieľam na konštruovaní výslednej podoby svojimi pozmeňovacími návrhmi. Keby som pritom nebol, tak mnohé, ktoré som navrhol, by sa tam nedostali. Tým sa v podstate uspokojuje aj moje vedecké ego, takže zatiaľ som s mojím pôsobením v EP veľmi spokojný.“

Na seminári s kandidátmi Sacharovovej ceny

Andrej Dmitrijevič Sacharov (1921 – 1989) bol významný sovietsko-ruský nukleárny fyzik, spoluautorca vodíkovej bomby, disident a obhajca ľudských práv, nositeľ Nobelovej ceny mieru. Na jeho počesť bola v decembri 1988 Európskym parlamentom založená Sacharovova cena za slobodu myslenia, ktorá symbolizuje jeho odvahu brániť ľudské práva – predovšetkým tie, ktoré mu boli tak často odopierané počas jeho profesionálnej kariéry – sloboda

Jewher Ilham a predseda EP David Sassoli počas odovzdávania Sacharovovej ceny

myslenia a vyjadrovanie, ako aj osobná sloboda. Touto cenou (50 000 €) sa oceňujú osoby a organizácie, zasadujúce sa o ľudské práva a základné slobody. Jedným z prvých nositeľov ceny bol Alexander Dubček v roku 1989, ale tiež juhoafrický bojovník proti apartheidu Nelson Mandela, barská politička Aun Schan Su Ťij, ukrajinský režisér Oleg Sencov a ďalší. Kandidáta môže nominovať politická skupina alebo aspoň 40 europoslancov. Do užšieho výberu postupujú traja finalisti. Odovzdávaniu ceny predchádzal seminár pre novinárov, na ktorom sa zúčastnili všetci finalisti, resp. ich zástupcovia. Každý jeden so sebou priniesol svoj osud, každý osud bol iný. Boli tu aktivisti z Brazílie, bojujúci nielen za záchranu amazonských dažďových pralesov, ale aj za práva LGBTI osôb, pričom niektorí už zato zaplatili svojím životom. Mňa osobne veľmi zaujalo vystúpenie päťice mladých študentiek The Restorers z Kene, ktoré vytvorili aplikáciu i-Cut. Pomocou nej môžu dievčatá, ktoré podstúpili ženskú obriezku (FGM – Female Genital Mutilation),

vyhľadať psychologickú, ale predovšetkým lekársku odbornú pomoc, nakoľko po (zväčša neodbornom) zákroku sa veľmi často pridávajú vážne zdravotné komplikácie, ktorých dôsledky pretrvávajú celý život. Každý rok takto trpí viac ako tri milióny dievčat, každú minútu sedem!, pričom väčšina z nich nemá ani pätnásť rokov. Nejde pritom len o krajiny v Afrike, v Európe žije vyše 600 tisíc dievčat a žien, u ktorých došlo k čiastočnému alebo úplnému odstráneniu vonkajších pohlavných orgánov. V Rakúsku je ich vyše 7 000, na Slovensku bolo v roku 2018 evidovaných 57 (údaje sú zo stránky www.endfgm.eu). Podľa medzinárodnej dohody je ženská obriezka porušením ľudských práv, je odrazom hlboko zakorenenej nerovnosti medzi pohlaviami a formou diskriminácie žien.

Ilham Tohti – hlas ujuorského ľudu

Laureátom ceny za rok 2019 sa stal tretí finalist – Ilham Tohti, profesor ekonómie, ktorý bojuje za práva turkicky hovoriacej ujuorskej

menšiny v Číne (vyše 11 miliónov), vyznávajúcej sunnitský islam. Podľa informácií, ktoré vychádzajú z nedávno uniknutých tajných dokumentov, viac ako jeden milión Ujurov zadržáva čínska vláda v tzv. reedukačných (koncentračných) táboroch. Ilham vyučoval na Minzu univerzite pre štúdiá etnických menšín, publikoval kritické analýzy o praktikách vládnej asimilácie, založil vlastnú webstránku. Na základe vykonštruovaného politického procesu bol v roku 2014 odsúdený na doživotie. Cenu si nemohol teda prevziať. Na seminári bola prítomná jeho dcéra Jewher Ilham, veľmi emotívne nám priblížila osobnosť svojho otca, o ktorom už dva roky nemá žiadne správy a ani nevie, či je ešte nažive... Pred slávnostným odovzdaním Sacharovovej ceny sa rokovacia sála parlamentu zaplnila hádam do posledného miesta. Jewher prebrala cenu z rúk predsedu EP Davida Sassoliho. Udeľovanie Sacharovovej ceny nie je len symbolickým aktom. Ako povedal Vladimír Bilčík: „Sacharovova cena má aj veľký praktický zmysel. Keď ju v roku 2018 udelili režisérovi Olegovi Sencovi, ktorý bol v tom čase vo väzení v Rusku za to, že protestoval proti anexii a okupácii Krymu, nikto, vrátane mňa, si nedokázal predstaviť, že si preberie cenu osobne, hoci až koncom roka 2019, tu v Štrasburgu. Stalo sa to a myslím, že aj tá cena a celková diskusia pomohli k výmene väzňov na jeseň tohto roku, ktorej súčasťou bol aj Sencov. Som veľmi rád, že tohoročným laureátom je Ilham Tohti, pretože upriamuje pozornosť na problém prístupu čínskeho štátu k menšinám, hlavne k Ujgurom. Po udelení ceny sa začalo o tom veľa písať aj vo veľkých európskych médiách. Ide o veľký spoločenský a politický problém, pred ktorým nemôžeme zatvárať oči. Máme s Čínou dôležité hospodárske vzťahy, je jedným z kľúčových svetových hospodárskych aktérov, ale myslím si, že je veľmi podstatné, aby sme si my v EÚ nastavili jasné mantinely, za akých podmienok budeme s Čínou obchodovať, vymieňať si investície či zdieľať technológie. Výber Ilhama Tohtihu ukazuje, že tento parlament má odvalu, pretože udelenie ceny nepoteší mnohých v Číne. Zároveň vysielame tým signál, že ochrana slobody myslenia je niečo, čo je nám v Európe bližšie a chceme, aby to bolo bližšie aj ľuďom za hranicami EÚ.“ ■

Príprava ceremónie

Predvianočná atmosféra v Európskom parlamente

Daniela Helienek

Do tejto krajiny som sa dostala náhodou, keď skupine cestovateliek zo Spojeného kráľovstva, USA, Austrálie, Libanonu a Švajčiarska ochorela jedna členka a ja som ju zastúpila.

Ukázalo sa, že som sa rozhodla správne. Bola to cesta plná zážitkov, spoznaní a inšpirácií.

Korene až v prahistórii

V údolí najdlhšej etiópskej rieky Awaš sa našli pozostatky našich pra-pra-prapredkov staré milióny rokov. Kostra Lucy, asi 105 cm malej ženy, ktorá patrila ešte k druhu *Australopithecus*, čiže vzpriamene chodiacim predchodcom človeka, pochádza spred približne 3,2 miliónov rokov, chlapec Ardi patrí k druhu *Ardipithecus*, má asi 4,4 miliónov rokov.

V Etiópii žila kráľovná zo Sáby, ktorá podľa legendy cestovala do Jeruzalema, kde navštívila kráľa Šalamúna, a po návrate domov porodila syna Meneleka I., zakladateľa Etiópskej ríše s hlavným mestom Aksum. Kráľ Ezana prijal kresťanských utečencov a okolo roku 340 uznal ich vieru za štátne náboženstvo. Po Arménsku sa kráľovstvo Aksum stalo druhou kresťanskou krajinou. O tolerancii aksumských vládcov svedčí, že v 7. storočí prijali islamských utečencov – roдинu Mohameda a neskôr i ďalších, ktorí boli v Mekke prenasledovaní, a uznali aj ich náboženstvo. Židovskí utečenci našli v Abesínii svoj nový domov už dávno predtým. Bol to pre nich Beta Izrael = Dom Izrael.

So šírením islamu sa kresťanské náboženstvo dostalo do izolácie, kontakt udržiavalo jedine s koptskou cirkvou. Vďaka tejto okolnosti si udržalo svoju pôvodnú formu až dodnes.

Obživu obyvateľov Etiópie po stáročia zabezpečovala úrodná pôda a obdobia dažďov. Od afrických horúčav krajinu chránila jej nadmorská výška, na väčšine územia sa rozprestiera náhorná plošina s nadmorskou výškou 1 500 – 2 500 m. Najvyššie pohorie siaha do výšky 4 533 m. Výnimkou je Danakilská depresia na severovýchode krajiny. Táto takmer pekelná púšť 116 m pod hladinou mora sa vyznačuje aj pekelnými teplotami nad 50° C. Ale daže sa niekedy oneskorili a vypukol hladomor. Každý si môže predstaviť, ako dnes situáciu dramatizuje globálne oteplenie!

Fotografie: Daniela Helienek

"Terasa" pred Abuna Yemata Guh

ETIÓPIA

STRECHA AFRIKY,
KOLÍSKA ĽUDSTVA

Naspäť do dejín

Po zániku slávneho Aksumského kráľovstva sa kráľ Gebra Maskal Lalibela (vládol 40 rokov približne od roku 1180) rozhodol, že v horskej oblasti Amhary, vo výške 2 600 m založí Nový Jeruzalem. Do skál z tufu dal vysekať trinásť kostolov, všetky pod úrovňou zeme. Podľa ich

Etiópie na mape Afriky

Lucy

Kamenná ubytovňa na útese už v dohľade

Abba Daniel Korkor

polohy sa delia na dve skupiny. K prvej skupine patria Beta Medhane Alem (Dom vykupiteľa sveta) s oknami s hlavami opíc, Beta Golgatha (Dom Golgoty), Beta Debre Sina (Dom hory Sinaj), Beta Mika' el (Dom Michala), Beta Sellase (Dom Sv. Trojice) – v ňom je pod kamennou platňou pochovaný sám kráľ Lalibela, ako aj reliéfmi a freskami bohato vyzdobený Beta Maryam (Dom Panny Márie). Kostoly sú pospájané podzemnými tunelmi a niektoré z nich ani iný prístup nemajú. V pustovníckych celách bývajú mnisi, ktorí sa o jednotlivé kostoly a kaplnky starajú. Aj potok, pretekajúci údolím, nazvali Yordanos (Jordán), aby sa tak doplnil obraz Jeruzalema. Druhú skupinu tvoria ďalšie kostoly s biblickými menami, okrem iných aj Beta Giyorgis (Dom Juraja), známy z každého prospektu o Etiópii. Patrí k najkrajším a najobdivovanejším. Celý komplex Lalibela bol roku 1978 zapísaný do zoznamu UNESCO.

Fresky v Abuna Yemata Guh

Okolie Lalibely je obkolesené krásnym, vyše 4 000 m vysokým pohorím a chodníky k nemu vedú pomedzi obrobené políčka. Dediny sú plné života, ale jednoduché obydlia svedčia o ťažkom živote obyvateľov. Napriek tomu sú priateľskí a nezabudnú pozvať cudzincov na kávu. Vďaka projektu komunity viacerých osád majú dedičania možnosť postarať sa o turistov, a tak si prílepiť. Pripravili jednoduché ubytovanie v tradičných domoch v nadmorskej výške 3 600 m a pohostenie. Pri večeri ženy varili a spievali, muži obsluhovali a masírovali nám nohy po dlhej túre.

Za ďalšími kostolmi v skalách

Naša ďalšia cesta viedla 165 km pešo od mesta Adigrad do Gheralt v oblasti Tigray. Jednoduché kamenné ubytovania boli postavené na vysokých červených útesoch, takže to znamenalo: ráno zísť dolu z útesu a putovať cestičkami po údolí s políčkami a kanálmi, úpenlivo čakajúcimi na dážď, po chodníkoch, lemovaných voňavými divými bylinami, popri dedinách a pasúcich sa zvieratách. Tak až do večera, a potom bolo treba vyliezť hore na ďalší útes na prenocovanie. Tieto ubytovne, postavené na vysokých skalných plošinách, boli veľmi jednoduché a bez vody. Najnutnejšiu vodu na varenie doniesli naši hostitelia na chrbte v kanistri. Denne sme si uvedomovali, ako to je, žiť s minimálnym množstvom vody. Keď sme po jedenástich dňoch prišli do turistickej ubytovne v údolí, nechcelo sa nám veriť, že zo sprchy ide skutočne voda. Turisti, ktorých vozili od pamiatky k pamiatke, to brali ako samozrejmosť, popíjali drahé víno pri bare a boli presvedčení, že toto je Etiópia.

A opäť sme videli kostoly (v oblasti sa ich nachádza vyše 120). Tentoraz boli vytesané vo vysokých a neprístupných skalách. Niektoré sa dajú navštíviť len s poriadnou dávkou odvahy a s lahostajnosťou voči hlbokým zrázom. Časť z nich sú už len opustené ruiny, ale mnohé ďalšie navštevujú početní pútnici. Asi tuet sme navštívili aj my. Ako odmena za namáhavé výstupy nás čakali fresky, pochádzajúce väčšinou z obdobia zakladania týchto kostolíkov, zo 14. – 15. storočia. (Legendy datujú niektoré už od 4. storočia). Najznámejší z týchto skalných kostolov je Abuna Yemata Guh, nielen pre mimoriadne "vzdušný" prístup, ale aj pre dobre zachované fresky. Zobrazujú apoštolov a výjavy z ich života.

V obkolesení gibbonov

Zvedavé etiópske deti

Pohľad smerom k hranici s Eritreou

Pozvanie na kávu

Po každodennej namáhavej túre sme sa tešili na večeru, vždy čerstvo pripravenú ženami z dediny. Bola to veľká kyslastá placka z jačmennej múky, ktorá slúžila ako podložka na rôzne druhy dusenej zeleniny, čiastočne pikantnej, a strukoviny ako cícer a šošovicu. Všetko bolo veľmi dobre ochutené. Niekedy domáci doniesli aj kohúta, ale ten rýchlo dokirikikal a skončil v hustej zeleninovej omáčke. K tomu sme pili čaj z bylín, rastúcich všade dookola: z mäty, šalvie a levandule. Bola to domáca strava, tak ako ju jedia Etiópcania (ktorí si to môžu dovoliť). Najviac ma dojala scéna, keď asi dvanásťročný chlapec sedel na múriku a hladkal veľkého kohúta. O chvíľu prišla jeho mama, podala mu nôž, misu a poslala ho aj s kohútom za chatrč!

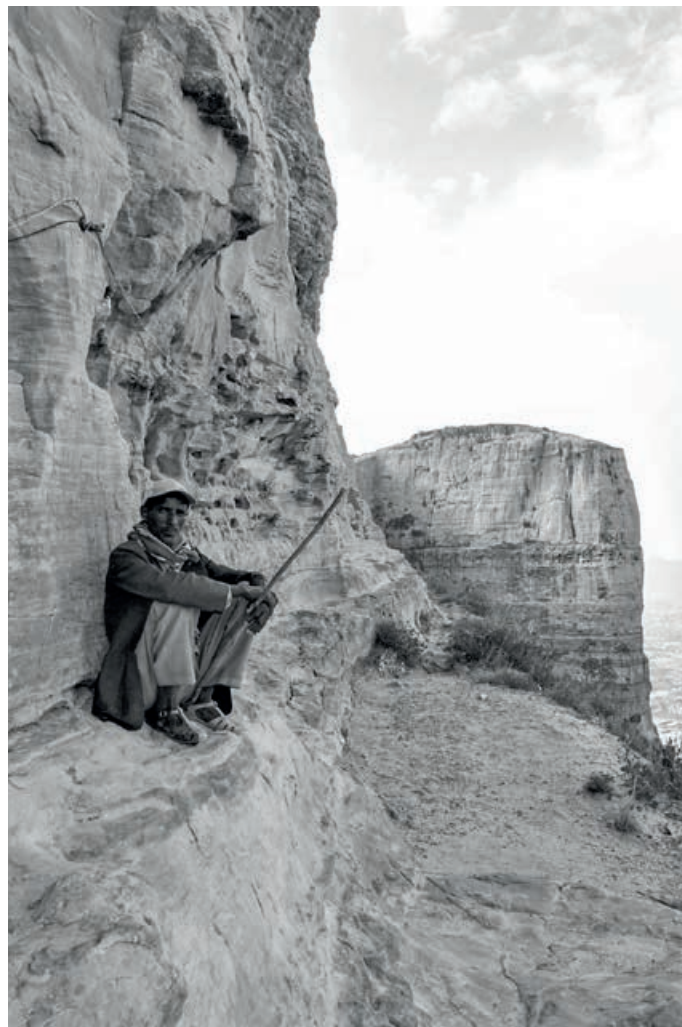
Etiópia je aj krajinou kávy. Tu sa prvýkrát začala káva zberať, pestovať a piť. Dodnes sa ako špecialita pije divo rastúca káva, pre jej mimoriadnu arómu. Ak poprosíte Etiópcanov o šálku kávy, musíte si rezervovať dostatok času. Káva sa nepije letmo medzi inými činnosťami, jej príprava je dôležitou súčasťou ceremónie. Káva sa najprv opraží na panvičke, až kým vás nezahalí oblak vône, potom sa utľúče na jemný prach a nad malou piečkou sa v kanvici varí, prelieva, varí... Prvá šálka je veľmi silná, druhá je tak akurát a tretia je slabšia. Vypiť sa majú všetky tri, inak je to neslušné voči hosťovi. No čakanie sa zakaždým oplátilo. Pre mňa to bola najlepšia káva na svete!

Kávová ceremónia

Slovo na záver

Chodiac pešo, s batohom na chrbte vidí človek viac z krajiny, a to z bezprostrednej blízkosti. Bývanie u domácich dáva zas možnosti spoznať ľudí, rozprávať sa s nimi o ich živote a problémoch. Napríklad

Debre Maryam Korkor

Petros, náš horský sprievodca, utečenec z Eritrey, mi počas putovania porozprával celý osud jeho rodiny, poodhalil mi – pre mňa doteraz neznámy – vzťah Etiópie a Eritrey. Ortodoxný biskup v Katedrále sv. Juraja v Addis Abebe mi zas priblížil smutný príbeh, keď talianske vojská okupovali Etiópiu a v roku 1937 podpálili pôvodnú katedrálu.

Pre mňa bola Etiópia krajinou plnou rozporov. Na jednej strane krásna príroda, zaujímaví ľudia, stará kultúra, na druhej strane chudoba, čoraz dlhšie trvajúce obdobia sucha, spôsobujúce neúrody. Napriek angažovaným projektom vlády vysadiť miliardy stromov, a tak zabrániť úplnému vysušeniu krajiny, je osud Etiópie a jej obyvateľov neistý! ■

25 ROKOV TENISOVÉHO KLUBU SLAVIA

Už je to neuveriteľných 25 rokov, čo vtedajší veľvyslanec SR v Rakúsku prof. Jozef Klimko založil vo Viedni tenisový klub TV Slavia Wien. Začiatky neboli jednoduché, ale tenisti sa postupne prebojovali do čoraz vyšších súťaží, a tým sa TV Slavia stala obávaným súperom pre ostatné viedenské kluby.

Po zostupoch i pádoch klub čelil v roku 2015 kríze, keď hrozilo jeho úplné rozpadnutie. Našťastie sa tak nestalo a pod novým vedením Mgr. Slavomíry Vančovej chytil tenisový klub druhý dych.

Členovia, najmä Slováci a Česi žijúci vo Viedni, majú dôvod na radosť nielen kvôli štvrtstoročnému jubileu, ale hlavne kvôli športovým úspechom, ktoré klub dosahuje. Mužské družstvo zaznamenalo v letnej sezóne 2019 výborný úspech, v tabuľke obsadilo prvé miesto. Hrajúci kapitán mužov Marek Vančo na otázku, ako hodnotí výkon svojho družstva, nešetril pochvalou: „Sezóna dopadla veľmi dobre. Som nadmieru spokojný, lebo sme postúpili z prvého miesta do 2. triedy viedenskej ligy. Chlapci sa snažili a na každý zápas sa zodpovedne pripravili. Teším sa na ďalšiu sezónu a trúfame si na postup do 1. triedy, pretože máme kvalitných hráčov, ktorí to určite dokážu.“

Podobne ako mužom sa sezóna vydarila aj ženám, ktoré skončili vo svojej kategórii v tabuľke na krásnom druhom mieste.

Na letnú sezónu, ktorá sa začína v máji, sa hráči budú pripravovať v nádhernom športovom areáli Sports Monkeys v Prátri, kde budú aj niektoré zápasy. Ako sa klubu TV Slavia Wien bude dariť tento rok, môžete sa prísť pozrieť na vlastné oči, pretože diváci a fanúšikovia sú vždy vítaní. Ak máte otázky ohľadom klubu, tenisu a sezóny 2020, môžete ich adresovať na: sport@slovaci.at. ■

Zuzana Vančová

Slavomíra Vančová a tím TV Slavia Wien

Foto: Jiří Blažek

25 JAHRE TENNISCLUB SLAVIA

Es ist bereits unglaubliche 25 Jahre her, als der damalige slowakische Botschafter in Österreich Prof. Jozef Klimko den Tennisclub TV Slavia Wien gründete. Aller Anfang ist schwer, doch die Tennisspieler kämpften sich in immer höheren Ligen, bis TV Slavia zu einem gefürchteten Gegner für die übrigen Wiener Tennisclubs wurde. Nach Höhen und Tiefen des Klubs kam es im Jahr 2015 zu einer Krise, als der Zusammenbruch drohte. Zum Glück kam es nicht so weit, und unter der neuen Leitung von Mag. Slavomíra Vančová erhielt der Klub neuen Schwung. Die Mitglieder, vor allem in Wien lebende Slowaken und Tschechen, dürfen sich nicht nur wegen des Jubiläums freuen, sondern besonders wegen der sportlichen Erfolge des Vereins. In der Sommersaison 2019 erlangte das Männerteam den ersten Platz in der Tabelle. Ähnlich verlief die Saison für die Damen, die in ihrer Kategorie in der Tabelle den zweiten Platz besetzten.

Im Mai beginnt die nächste Sommersaison, auf die sich die Spieler und Spielerinnen im großartigen Sportareal Sports Monkeys im Prater vorbereiten werden, wo auch manche Matches abgehalten werden. Wie es dieses Jahr dem Tennisclub TV Slavia Wien ergehen wird, können Sie selbst miterleben – Zuschauer und Fans sind immer willkommen. Fragen zum Verein, zum Sport oder zur Saison 2020 können Sie an folgende Adresse richten: sport@slovaci.at.

JESENNÁ NÁUČNÁ PRECHÁDZKA

SOBOTA 12. SEPTEMBRA 2020

Prejdeme sa námestím Karlsplatz s parkom i časťou ulice Wiedner Hauptstrasse, preniesieme sa do obdobia pred reguláciou riečky Wien, vysvetlíme si históriu predmestia Wieden, architektúru barokového klenotu Kostola sv. Karola Bartolomejského (Karlskirche) aj okolitých palácov a spolu objavíme slovenské historické stopy napríklad na fontáne Tilgnerbrunnen.

Miesto a hodina stretnutia: Otto Wagner-Pavillon / Karlsplatz 1040 Wien – 14.00 hod.

Sprevádza certifikovaná viedenská sprievodkyňa Ing. Jana Gregor-Rogler

Foto: Jana Gregor-Rogler

PETRUS APOTHEKE

SA TEŠÍ NA ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH ZÁKAZNÍKOV!

Petrus Apotheke, lekáreň na Kundmangasse 29 v 3. viedenskom okrese, 50 metrov od stanice U3 Rochusgasse, má od 1. júla 2019 novú majiteľku. Členka nášho spolku **Mag. Zuzana Hell**, lekárnica s dvadsaťročnou praxou, sa teší na nových slovenských a českých zákazníkov, ktorým rada poradí v rodnom jazyku.

Jana Gregor-Rogler

Je nedeľa 8. marca 2020, Medzinárodný deň žien. Rektor Kostola sv. Karola Martin Pastrnák vyzdvihuje v kázni odvážnu ženu 13. storočia sv. Anežku českú, ktorá uprednostnila duchovný život v službe chorým a chudobným pred vydajom za cisára. Stala sa zakladateľkou špitálskeho rádu krížovníkov s červenou hviezdou, dodnes jediného mužského rádu na svete, ktorý založila žena. Kostol sv. Karola vo Viedni majú krížovníci v správe takmer 300 rokov. Slávnostnú svätú omšu koncelebruje Velmajster rádu Jozef Šedivý v ornate bohato vyšívanom pozlátenými niťami. Slniečné lúče prenikajú cez oválne okná kupoly, snúbia sa s pomaly vystupujúcim bielym dymom z kadidla a opticky nadnášajú oblaky súsošia so svätým Karolom Boromejským, ktorého meno nesie tento kostol.

Tvár svätca vyžaruje odovzdanosť, s akou sa nebál starať o postihnutých morovou epidémiou, predal všetko, čo mal, a rozdal núdznym, až kým si na Vianoce 1577 ťažko skúšaná Lombardia mohla vydýchnuť a mor prestal. Karol Boromejský sa stal osobným patrónom cisára Karola VI., otca Márie Terézie, dodnes sa k nemu veriaci utiekajú s prosbami na ochranu pred nákazlivými chorobami.

Svätý Karol Boromejský

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

KARLSKIRCHE – BAROKOVÝ KLENOT VIEDNE

Vienna Ventosa aut venenosa

„Vo Viedni panuje vietor, alebo mor“ – zvyklo sa hovoriť, lebo čierna smrť zasiahla mesto od 14. storočia mnohokrát, naposledy v roku 1713. Pacientkou číslo 0, ako by povedali lekári dnes, bola tehotná žena, ktorá prišla z Uhorska, nie je známe, z ktorého miesta, cesta z Bratislavy do

Viedne bola pre epidémiu už v roku 1712 zatvorená. Žena sa usadila na predmestí Viedne v Rossau a chorobou nakazila susedov. Po jej prevoze do nemocnice Rossau uzavreli, ale už bolo neskoro, mor sa rozšíril do celého mesta. Koľko bolo obetí, presne nevieme, lebo pri dátume smrti sa dôvod neuvádzal, no odhaduje sa 8 000 – 9 000. Ľudia boli presvedčení, že je to Boží trest za spáchané hriechy. Kňazi slúžili sväté omše pod holým nebom, školy boli zatvorené, schádzanie obyvateľov mesta v hostincoch zakázané. Prekročiť hranicu mesta mohol iba ten, kto bol zdravý. Chudobných nepustili vôbec, museli sa vrátiť do Uhorska. Potraviny sa smeli dovážať iba z českých krajín. Zriadili Pestlazarett, tzv. Predizbu smrti, na rohu dnešnej Lazarettgasse. Zámožní si zaplatili osobitné izby v nemocnici vo Währingu. Spolubývajúcich chorých boli izolovaní v tzv. Kontumazhäuser, ich príbytky dezinfikovali dymom, lebo vzduch sa považoval za skazený. Cisár Karol VI. s dvorom neutiekol z mesta, ako to urobil v čase morovej epidémie v 17. storočí jeho otec cisár Leopold, ale zostal s manželkou aj deťmi vo Viedni. Avšak prístup do Hofburgu bol prísne kontrolovaný. Jeseň a nastupujúca zima 1713 konečne priniesli úľavu, epidémia ustupovala, prišiel čas splniť sľub.

Fresky Daniela Grana nad organom

Baroková kazateľnica

Pražské jezuliatko

Zamurovaný cisárov sľub

Slová cisára Karola VI.: Vota mea reddam in conspectu timentium deum (Chcem splniť sľub pred tými, ktorí majú bázeň pred Pánom) čítame už z diaľky nad hlavným vchodom kostola Karlskirche. Hoci latinčine málokto rozumie, väčšine Viedencanov je známe, že postaveniu kostola predchádzalo ďakovanie Bohu za víťazstvo nad vyčíňaním moru. Cisár Karol VI. bol zbožný panovník. Každé ráno chodil na svätú omšu v hradnom areáli do súkromného kostola Habsburgovcov Augustinerkirche. Práve sem zvolal cisár 22. októbra 1713 starostu mesta, radných pánov, šľachtu aj cirkevných hodnostárov, aby v slávnostných rúchach v spoločnom sprievode a modlitbách pred očami ľudu prešli mestom k Stephansdomu. Nemohol chýbať zázračný obraz Panny Márie Potsch, dávno osvedčený na púťach za odvrátenie nebezpečenstva Turkov, ani relikvie sv. Karola Boromejského. V dóme padol Karol VI. na kolená pred hlavným oltárom, prosil o zdravie všetkých krajín monarchie a prisľúbil postaviť Boží chrám z vďačnosti. Svoj sľub zvečnil na papieri, jeho prepis je zamurovaný v základnom kameni, ktorý sám položil. Na akt jeho posvätenia 4. februára 1716 povolal chorý viedenský biskup ako zástupcu biskupa Ladislava z Nitry: „Tento kameň sa stal pre ťažko skúšané národy Kameňom pomoci. Na ňom sa má zastaviť noha smrti, na ňom Austria zriadi svoj náboženstvom upevnený trón.“

Druhý Šalamúnov chrám

Cisár sa videl v biblickej osobe izraelského kráľa Šalamúna, preto mala stavba kostola v niečom pripomínať Šalamúnov chrám. Vybraté miesto na ceste z Hofburgu do blízkeho cisárovho letoviska La Favorita Theresianum bolo na návrší pravého brehu riečky Viedeň. Až do jej regulácie v 19. storočí sa javil Karlskirche, akoby stál na kopci, podobne ako pôvodný chrám, ktorý dal postaviť Šalamún v Jeruzaleme. V súčasnosti sa medzi modernými budovami, pristavanými tesne vedľa kostola, dáva monumentálnosť stráca. Až keď stojíme bezprostredne pred Karlskirche, predsa nás udiví jeho veľkosť. Dva 30-metrové stĺpy predstavujú biblické postavy zo Starého zákona Joachima a Boaza – v prenesenom význame silu a moc. No zároveň sa nám javia ako antické víťazné stĺpy Marca Aurélia a Trajana v Ríme. A do tretice vyzerajú stĺpy zakončené okrúhlymi strieškou nad zamrežovanými otvormi zvoníc ako orientálne minarety. Aj keď nerozumieme, aký účel mali reliéfy zo života svätého Karola Boromejského na stĺpoch v takej výške, keďže voľným okom nemôžeme scény rozoznať, predsa je to súčasť jedinečného plánu rakúskeho architekta Johanna Bernharda Fischera von Erlach. Jeho projekt vyhral, lebo najviac spĺňal cisárovi predstavy. Ďalšie architektonické štýly namiešal architekt do tvarov bočných vežových pavilónov pripomínajúcich čínske pagody. Sĺporadie pred fasádou a trojuholníkové priečelie nad hlavným vchodom sú inšpiráciou z gréckej antiky. A konečne obrovská oválna strecha ako prvok doby, v ktorej architekt žil, dala chrámu superlatív súčasnosti: najväčší barokový kostol s kupolou severne od Álp.

Majstri baroka

Stavba je dielom veľkých majstrov baroka. Kamenári dávali formu tvrdému uhorskému kameňu z cisárskeho kameňolomu, tesári stavali krov z 300 dubových kmeňov z Uhorska (aj z dnešného územia Slovenska), sochári zvučných mien – Giovanni Stanetti, Lorenzo Mattielli a Franz Caspar tvarovali reliéfy a sochy symbolizujúce Starý a Nový zákon, záchranu Viedne od moru či cnosti svätcov. To všetko pod taktovkou Johanna Bernharda Fischera von Erlach až do roku 1723, kedy podľahol ťažkej chorobe a začaté dielo prevzal jeho syn Jozef Emanuel. Jeho práca bola taká precízna, že dodnes nie je presne známe, čo stíhol dokončiť otec a čo už začal syn. Zrejme sú len zmeny oproti pôvodným plánom napríklad na pompéznejšej kupole. S Jozefom spolupracoval Ferdinand Maximilián Prokop, rodák z Červeného Hrádku. Pochádzal zo slovenskej sochárskej rodiny zo Spišskej Soboty. Prokopa preslávili sochy na Karlovom moste v Prahe. V Karlskirche vo Viedni vytvoril model hlavného oltára. Pozlátená typicky baroková kazateľnica z rúk francúzskeho umelca Clauda le Fort de Plessy sa celkom podobá na kazateľnicu v Alžbetínskom kostole v Bratislave na Špitálskej ulici. Fresky geniálnych maliarov baroka Daniela Grana a Michaela Rottmayra, tematicky nadväzujú na znázornené vyslyšanie prosby sv. Karola Boromejského o ukončenie moru umiestnené v strede. Možno ich vidieť celkom zblízka prostredníctvom výťahu, ktorý sa stal súčasťou interiéru aj po dokončení ich renovácie. A kto sa odváža vystúpiť z platformy ešte o viac ako 20 metrov vyššie k oválnemu oknu v laterne, uvidí panorámu celého námestia Karlsplatz z vtáčej perspektívy.

Chór kostola so súsoším svätého patróna

Moderná umelecká inštalácia Aerocene

Aerocene

Zostávam aj po omši sedieť v lavici, zakláňam hlavu a vidím seba ako malý bod v úplne novej dimenzii vnútornej barokovej architektúry zrkadliacej sa v obrovskej guli s 10-metrovým priemerom naplnenej čistým vzduchom. Vstanem a pozorujem druhú, trochu menšiu guľu vznášajúcu sa nad ňou ako balón a objavujem v jej zrkadlovej časti priestor v inej forme. Je to moderná inštalácia Tomáša Saracéna. Fischerovci von Erlach by boli určite tiež fascinovaní z novej prezentácie ich projektu. ■

Použitý prameň:

Arthur Fürnhammer „Die Pest in Wien“, Wiener Zeitung, 6. 9. 1913.

Mgr. Bc. Marek Pučalik O.Cr Ikonografický program chrámu sv. Karola Boromejského vo Viedni Katolícka teologická fakulta

Karlova univerzita Praha 2008

POPELKA, Liselote: „Studien zur Wiener Karlskirche Alte und neue Kunst,

IV.“ Jahrgang 1995,

Prospekt „Kostel sv. Karla“

Ingrid Žalneva

Len čo som vstúpila do priestrannej miestnosti, pripadala som si ako v nejakom kriminálnom seriáli. Tri mladé dámy v bielych plášťoch sa skláňali nad pracovnými stolmi, na ktorých boli rozložené ľudské kosti. Jednu z nich poznám už od jej útleho detstva. **Mgr. Mária Putško** je forenzná antropologička, jedna z mála na Slovensku. Do Viedne prišla nedávno, v Inštitúte archeológie pomáha analyzovať ľudské ostatky z dávnych dôb.

Pracuješ ako interná doktorandka v Ústave súdneho lekárstva a medicínskych expertíz Jesseniovej lekárskej fakulty UK a Univerzitetnej nemocnice v Martine. Čo ťa privedlo do Viedne?

Využila som ponuku nabrat' nové skúsenosti v rámci projektu Erasmus. Vo Viedni mám bývalú spolužiačku – Mgr. Magdalenu Srienc, ktorá tu v Inštitúte archeológie zakladá antropologickú sekciu, tak som si cez ňu vybavila stáž. Momentálne pracujeme na cintoríne z Globasnitzu. Ide o kolekciu niekoľko stoviek kostí z obdobia stá-hovania národov, ktoré treba zanalyzovať, teda určiť pohlavie, vek, prípadne choroby, a potom z toho vyvodiť určité demografické výsledky – nielen či táto populácia, čo tu v tom období žila, trpela nejakými chorobami, ale prípadne tiež, či boli v príbuzenskom vzťahu, v akom veku zomierali, aký bol pomer mužov a žien a pod.

V televízii bežia teraz stále seriály, v ktorých vystupujú forenzní antropológovia. Predpokladala by som, že o toto povolanie aj vďaka tomu vzrástol záujem. Prečo je vás tak málo?

Na Slovensku je celý odbor ešte len v plienkach. Problém je, že sa dá študovať len ako magisterské štúdium, najskôr musí človek vyštudovať biológiu a až potom si vybrať antropológiu. Je však celkom možné, že počas štúdia biológie sa študent rozhodne pre niečo úplne iné. Ďalšou možnosťou je vyštudovať príbuzný odbor a potom si urobiť doktorát z antropológie.

Slovenská forenzná antropológička Mgr. Mária Putško vo viedenskom Inštitúte archeológie Foto: Ingrid Žalneva

JE TO PRE MŇA POCTA VRÁTIŤ ĽUĎOM IDENTITU

V iných krajinách, myslím, že aj v Rakúsku, je aj bakalárske štúdium, prípadne v kombinácii s archeológom, túto kombináciu som študovala aj ja na Varšavskej univerzite v Poľsku. Na Slovensku je nás asi 20-30 antropológov, lebo niektorí po ukončení štúdia odchádzajú do zahraničia. Nie je to veľmi preferovaný odbor, a ťažké je sa aj presadiť. Príčina je aj v tom, že k tzv. forezným veciam sa ťažko dostať, lebo zatiaľ sú všetky ľudské ostatky v ržii súdnych lekárov. Tí sú predovšetkým zvyknutí pracovať s mäkkými tkanivami, keďže ich naplňou práce je pitevná prevádzka a v kostiach sa vyznajú len výnimočne. Spolupráca s nimi je však vítaná.

Čo vlastne treba urobiť, ak človek nájde napríklad v lese nejakú kosť? Dajú sa ľudské kosti rozlíšiť od zvieracích?

V prvom rade sa musí volať polícia a potom – aspoň na Slovensku – obhliadajúci lekár, ktorý by mal určiť, či ide o kosti forenzného alebo historického charakteru. Žiaľ, často to nevedia posúdiť, pretože nie sú na to riadne vyškolení. Ak sú to archeologické ostatky, treba volať archeológov. Rozlíšiť archeologickú kosť od forenznej je niekedy veľmi jednoduché. Vždy sa treba poobzerať po okolí a spojiť sa s pamiatkovým úradom. Môže sa totiž stať, že ide len o naplavené alebo eróziou pôdy presunuté kosti z nejakého cintorína alebo z blízkej archeologickej lokality. Všetko navôkol teda „prečesáme“, hľadáme fragmenty, keramiku alebo iné artefakty. Pri kostiach forenzného charakteru je ich povrch iný, sú tam iné posmrtné zmeny, kosti sú na dotyk lepkavejšie, lebo sú na nich ešte zvyšky mäkkých tkanív či kolagén, resp. viac organickej zložky ako pri historických kostiach. Určité kosti vedia hneď napovedať vek a pohlavie – najmä lebka a panva, prípadne aj stehenná kosť. Pokiaľ sa nájde len malý fragment kosti, tak často už identifikácia, žiaľ, nie je možná. Zväčša vieme vytvoriť tzv. biologický profil osoby, ale ani tieto informácie nestačia na identifikáciu. Niektoré zvieracie kosti na prvý pohľad vyzerajú ako ľudské, napríklad medvedie vyzerajú morfológicky dosť podobne. Človek musí mať už určité skúsenosti aj vedomosti, aby to bol schopný rozoznať.

Foto: Archív M. Putško

Spomínala si, že pracuješ v laboratóriu, kam ti donesú kosti vykopané z nejakých nálezísk alebo napríklad objavené v kaplnkách, ale chodíš aj do terénu. Ktorý výskum bol zatiaľ pre teba najzaujímavejší z odbornej i ľudskej stránky?

Najzaujímavejší bol pre mňa výskum v Belgicku, kde som pomáhala pri identifikovaní vojakov z 1. svetovej vojny – neďaleko mesta Ypres. Bol to archeologický, ale zároveň aj forenzný výskum, lebo išlo aj o rôzne zranenia, zlomeniny, strelné poranenia a pod. Našli sme vyše 100 obetí rôznych národností v dvoch väčších masových hroboch. Predovšetkým boli medzi nimi Nemci (Bavori), Briti, Francúzi a mali sme tiež indikáciu, že by tam mali byť ostatky aj jedného vojaka z Južnej Afriky. Národnosť sme neurčili podľa kostí, ale podľa toho, čo mali pri sebe. Všetci zomreli ešte na začiatku vojny, na jeseň roku 1914, kedy ešte neboli praktiky, že by si vojaci vymieňali alebo kradli všetko, čo by sa mohlo zísť. Našli sme zubnú kefku, fajky, rôzne nečitateľné dokumenty, porcelánové misky a aj niekoľko identifikačných známok, ktoré sú vzácné, lebo v 1. svetovej vojne sa ešte veľmi nepoužívali. Boli to všetko mladí ľudia, najmladší mal 17 a najstarší len 35 rokov. Podľa mena sme dokázali identifikovať len troch. Vojaci boli mladí, mnohí si nestihli ešte založiť rodinu, takže sme nenašli žiadnych priamych príbuzných. Niektoré z nájdených predmetov išli do múzea a iné osobné veci boli znovu pochované spolu s tými vojakmi – napríklad Nemci na nemeckých cintorínoch v Belgicku a vojaci, ktorí neboli identifikovaní, t.j. u ktorých nevieme ich národnosť, sú pochovaní na belgickom cintoríne obetí 1. svetovej vojny.

Zamýšľaš sa niekedy nad osudmi tých ľudí a ako sa dokážeš vyrovnáť s tým, že pracuješ s mŕtvymi?

Myslím si, že kosti sú v tomto vďačné – nevidím priamo tvár toho mŕtveho človeka, takže s nimi dokážem celkom dobre robiť. Beriem to z toho hľadiska, že sa snažím tým ľuďom vrátiť identitu. Nemám z toho žiadne nočné mory, skôr to beriem ako poctu, že som schopná také niečo robiť. Pociť, keď človek vráti identitu niekomu, kto zomrel pred sto rokmi, je na nezaplatenie. Veľmi sa teda nad tým nezamýšľam, ale niekedy mi príde ľúto, keď vidím, že ten človek prežil nejaké ťažké choroby, nemal to asi v živote ľahké, trpel bolesťami. Smutné je, keď sú to kosti mladých ľudí a detí, ktorí ani nestihli žiť.

Práca v teréne na Pustom hrade pri Zvolene

Skupina dobrovoľníkov pomáhajúcich pri výskume v Belgicku

Biely stan chráni jeden z najväčších vojnových masových hrobov v Belgicku

Je podľa teba správne, keď sa z kostí vyrábajú rôzne predmety, ako napríklad v Kostnici v Čechách?

Ťažko povedať, lebo napríklad v Hallstatte, kde sú vystavené pomalované lebky, si to ľudia, ktorí sú tam pochovaní, vyslovene sami želali, aby sa s ich ostatkami takto naložilo. Čo sa týka kostníc, nepoznám ten príbeh za nimi, či sú to len pozostatky z cintorína, ktoré takto poukladali, alebo to bolo inak. Ono zase je možno aj dobre, aby si človek uvedomil, aký je život pomimutelný, keď tam príde a vidí tie tisícky mŕtvych...

Aký výskum ťa ešte láka a čomu by si sa chcela venovať v budúcnosti?

Kedysi som veľmi chcela ísť do Egypta alebo na Blízky východ, ale dnes ma to už tak veľmi neláka. Odkedy som sa začala venovať problematike vojnových konfliktov a identifikácii celkovo, tak by som veľmi rada v tom pokračovala. Je to určite zmyslupnnejšie – snažiť sa vrátiť vojakov do krajiny, za ktorú obetovali svoj život, resp. ich dôstojne pochovať. Rada by som šla aj niekam inam, tento výskum sa v podstate dá robiť asi v každej krajine. Aj na Slovensku je veľa masových hrobov. Zhodou okolností som práve včera mala stretnutie s pani z Ministerstva vnútra SR, ktorá ako jediná na Slovensku má na starosti vojnové hroby. Hovorila, že väčšina z nich už bola vykopaná v minulom storočí, nejaké ešte zostávajú, ale, bohužiaľ, nie sú na to financie. Riešením by mohla byť nejaká spolupráca s inými krajinami či rôzne granty. Pokiaľ ide o 1. a 2. svetovú vojnu, Rusi, Nemci a Briti takéto akcie podporujú. Američania zas aktívne vyhľadávajú všetky vojnové obeť s úmyslom repatriácie. Dokonca majú zriadenú aj webovú stránku, na ktorej sú uvedené počty nezvestných osôb z rôznych vojnových konfliktov. Ja som členkou medzinárodného Cranfield Recovery and Identification of Conflict Casualties tímu, ktorý vysiela svojich odborníkov na rôzne misie práve za účelom identifikácie takýchto obetí. Momentálne sa venujem príprave na medzinárodné sympóziu v Oxforde, ktoré sa venuje tejto problematike, a na jeseň by som sa rada vrátila do Viedne, no tentoraz do Prírodovedeckého historického múzea (Naturhistorisches Museum), kde sa v depozitároch uchováva niekoľko desiatok tisíc ostatkov z rôznych historických období a krajín. Vedenie sekcie antropológie sa snaží tieto ostatky repatriovať, t.j. navrátiť do pôvodných krajín, a ja by som im s týmto veľmi rada pomohla. ■

Ahoj, milé deťúrence,

ako ste strávili vianočné prázdniny? Ja som bola u babičky na Slovensku a už sa teším na Veľkú noc, lebo aj vtedy k nej chodievame. Totiž moja babička vie rozprávať nádherné rozprávky. Niektoré si podľa mňa určite sama vymýšľa, len to nikdy nechce priznať. A niektoré rozprávky sú zážitky z jej detstva, aspoň tak hovorí moja mama. Ale všetky sú úžasné! Na Vianoce mi rozprávala rozprávku o troch orieškoch a predstavte si, na druhý deň dávali podobnú rozprávku v televízii. Celučičká rodina sedela pred telkou, dokonca aj ocino a dedko. A to je čo povedať, lebo tí dvaja pozerajú telku, len keď sa hrá hokej alebo futbal.

No teraz si neviem spomenúť, ako sa tá tajomná princezná volala. A možno to ani nebola princezná. Lebo o nej hovorili: „šaty s vlečkou, striebrom vyšívané, ale princezná to nie je, jasný pane.“

Spomínate si na tú rozprávku? Výborne! Napíšte mi jej meno a môžete ju aj nakresliť. Bola to tá najkrajšia princezná, akú som kedy videla. Babička mi hovorila, že sa z nej stala krásna kráľovná v susednom kráľovstve. Ale viete, aká je moja babička. Všetko jej zase veriť nemôžem.

Teším sa na vaše kresbičky a za tie najkrajšie sa vám kráľovsky odmením.

Vaša Ela

Kika a jej opice
Viky a Miki

KOMUNIKAČNÝ KOLOTOČ

Milí čitatelia,

niet jediného čísla časopisu Pohľady, v ktorom by sme nespomínali víkendovú školu slovenčiny v spolku SOVA a nevyslovili vďaka našim spolkovým pedagogičkám.

Pani učiteľka Cilka vstúpuje slovenčinu deťom od útleho škôlarskeho veku. Keď jej milé malé deťúrence odrastú do školského veku, postúpia do vyšších vyučovacích skupín: k pani učiteľke Claudii, Linde a Táni. Tam vytrvalé detičky strávia niekoľko ročkov.

A potom nastáva veľikánska medzera....

Ako vyplniť túto medzeru vo vzdelávaní slovenského jazyka?

Túto otázku si kládli aj pracovníci z Centra ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave.

Z ich iniciatívy vznikli pred niekoľkými rokmi rôzne letné jazykové školy pre krajanov, školské učebne a komunikačné kolotoče, ktoré sú venované mladým ľuďom vo veku od 14 do 18 rokov. Niektoré sa konajú ešte počas školského roka, pravidelne koncom júna, iné počas letných prázdnin. Z Rakúska sa na tieto krajanové aktivity prihlasujú spravidla 1 – 2 mladí ľudia ročne. Veľmi slabá bilancia. A to treba podotknúť, že takáto letná škola slovenského jazyka, či takzvaná júnová školská učebňa alebo tzv. komunikačný kolotoč sú v plnej výške dotované Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí. Jedinou podmienkou pre účastníkov je členstvo v slovenskom krajanovskom spolku – SOVA alebo RSKS a sformulovanie krátkeho motivačného listu.

Možno mladých ľudí odstrašuje slovo škola, školská učebňa, ktoré sú nezlučiteľné so slovom prázdniny...

Verím, že všetko obrátim na správnu mieru, keď vám o takejto letnej škole pre krajanov, ktorá sa konala minulý rok v auguste v Modre, čo-to porozprávam.

Záverečné fotenie s veselými opičkami

Na letnej škole pre krajanov - stredoškóľakov zo zahraničia – sa v Modre v dňoch 10. – 17. augusta 2019 stretlo takmer 40 mladých ľudí vo veku 14 – 18 rokov z rôznych krajín sveta: Anglicko, Francúzsko, Maďarsko, Nemecko, Srbsko, Taliansko, Ukrajina a USA.

Pod vedením skúsených lektoriek Paed. Márie Onuškovej, PhDr. Márie Vrábelovej a Mgr. Lýdie Ďurišovej strávili svoj prázdninový čas efektívnym vzdelávaním zameraným na zvyšovanie úrovne slovenčiny, a to tak v hovorenej, ako aj písomnej forme. Spoločne strávili čas a pracovali na dramatizácii rozprávok Živá voda, O čiernovlasom princovi, Daždová víla, pracovali s piesňami – ľudovými, ale aj populárnymi, absolvovali náučné exkurzie v Modre s témou Ľudovíta Štúra, v Bratislave si pozreli Hrad, pamätník padlých v druhej svetovej vojne Slavín, slovenský parlament. Nevynechali ani kaštieľ Dolná Krupá a hrad Červený Kameň. Za ten krátky sedemdňový vzdelávací pobyt na Slovensku stihli získať aj do Bojníc a Čičmian. Zúčastnili sa folklórneho pásma a školy tanca, zabavili sa pri geocachingu v Harmónii, kde hľadali ukrytý poklad, absolvovali mnohé iné skupinové a párové aktivity zamerané na zvyšovanie úrovne slovenčiny.

Pani učiteľka Claudia so svojou skupinkou starších žiakov

A fašiangová zábava sa môže začať!

Fotografie: Ľubomíra Wimmer

Mladí ľudia po týždni nabitom bohatým programom odchádzali domov s novými zážitkami, novými vedomosťami a priateľstvami. Určite sa už teraz tešia na ďalšie stretnutia na Slovensku.

Bez plného nasadenia organizátorky projektu pani Mgr. Ľudmily Ábelovej by sa táto aktivita určite nevydarila tak výborne.

Letné jazykové školy organizované Centrom ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského v Bratislave sú pre krajský svet prínosnými aktivitami zameranými na zvyšovanie úrovne slovenčiny, ale aj na budovanie pozitívneho vzťahu k Slovensku, na vytváranie väzieb a priateľstiev v krajskom svete.

Klobúk dolu a srdečná vďaka.

Úžasný prázdninový program, ktorý sa nazýva letná škola krajanov. Tak čo, porozmýšľate nad takouto možnosťou stráviť prázdniny na Slovensku?

Radi vás o termínoch týchto aktivít budeme informovať na našich internetových stránkach www.slovaci.at a v pozvánkach Slovenského školského spolku SOVA.

Elena Mandik

VESELÉ DIVADIELKO

Marec je mesiac knihy. A keďže vieme, že všetky deti majú rady knižky, tak sme prvú marcovú nedeľu pozvali do spolku našu kamarátku Kiku z divadla MaKiLe. Prišla s krásnym predstavením Opice z našej knižnice – Červená čiapočka. Je to veselý príbeh o opiciach Viky a Miki, ktoré sa prezliekli za vlka a Červenú čiapočku. Opica Miki bola vlk, ktorý bol stále hladný, a v pesničke poplietol slová. Bolo to veľmi smiešne. Niektoré deti pomohli Červenej čiapočke oberať jahody. Zojka presvedčivo zahrála horára, ktorý zachránil Červenú čiapočku a jej babku. Namiesto kameňov dala vlkovi do brucha knihy. On potom rozprával čudné slová. Opica Miki na konci povedala, že hrať divadlo je ťažké a že už nechce byť vlkom. Kika nakoniec opičkám poradila, že si môžu rozprávky aj prečítať, a tak si sadli k jednej veľkej knihe a čítali.

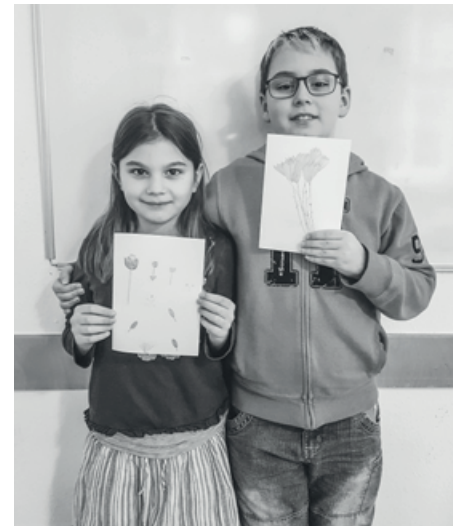
Ja mám síce už jedenásť rokov, no aj tak stále rada chodím na divadlá do Sovy. Najviac sa vždy teším na Kiku, lebo jej divadlá sú zábavné, Kika veľa spieva a hrá na gitare. A aj deti si môžu spolu s ňou zahrať. A nakoniec sa vždy všetci spolu odfotíme. Teším sa už na nové Kikine divadielka v spolku SOVA. ■

Valerie Wimmer

SO STARŠÍMI ŽIAKMI

Na sobotňajších hodinách slovenčiny sa nevenujeme len gramatike, ale aj rôznym aktuálnym témam. Nedávno žiaci vyhľadali dôležité informácie k téme Práva dieťaťa. Rozprávali sme sa o detskej práci, o spravodlivom obchode (fairtrade) alebo o tom, s akými problémami sa môžu stretnúť ľudia pracujúci na dobanových plantážach. Pýtali sme sa: kedy dozrieva moje obľúbené ovocie, aké fairtrade-ovocie môžeme kúpiť na Slovensku a v Rakúsku? Deti sa veľmi angažovali, téma ich zaujala a dokonca vytvorili aj plagát, na ktorom zhrnuli svoje myšlienky a znalosti o tejto problematike. ■

Claudia Hovaňáková

Výroba pozdravov k MDŽ

SPOMIENKA NA MIKULÁŠA

V novom roku sme už v plnom behu a aj sme toho veľa stihli, nedá mi nevrátiť sa k jednému peknému popoludniu ešte v starom roku. Mikuláš! To čakanie je vždy kráááasne, deti musia byť ešte do poslednej chvíle „brav“, lebo veď príde...„ten s tým plným mechom, čo o všetkých všetko vie“!

Mikulášsku besiedku v SOVe každoročne otvára divadlo, rozprávka, príbeh. V decembri minulého roka to boli naši najobľúbenejší divadelníci Katka a Ľubo Piktorovci z divadla PIKI. Milujem ich. Sú to dvaja super ľudia, ktorých vždy bez hanby vystískam. A milujú ich aj deti, zapájajú ich totiž vždy do hry! Tentoraz prišli do Viedne so svojim čarovným kufrikom a vyfahovali z neho samé čudné a bláznivé veci. Na pódium si zavolali aj kopec malých pomocníkov, aby tie bláznovstvá boli ešte zábavnejšie. Jedným slovom – bola fakt veľká sranda. A veselá pesnička Elá hop mi ešte aj v novom roku rezonuje v ušiach.

Keď sa po divadle opona zatiahla a po chvíli znova roztvorila, vystúpili na pódium naše

Vlastnoručne vyrobené mikulášske pozdravy

Mikuláš si priviedol aj čerta aj anjela

malé veľké sovy a predviedli program poctivo nacvičený po sobotách na hodinách slovenčiny – básničky, piesne... No a keď v zákulisi zaznel hlas Mira Jaroša a jeho hit Príde Mikuláš, deti na pódiu to hneď roztočili. Spievali, tancovali a čistili si topánky. A potom prišiel! V bielom habite, krásny, s dlhou bradou a veeeelkým vrecom, a ešte aj s anjelom a čertom. Potom to už nabralo rýchle obrátky. Deti Mikuláša stískali, fotili sa s ním, sľubovali všetko možné... Chudák Mikuláš, určite odchádzal unavený, ale určite aj veľmi šťastný. A deti zo SOVy tiež...

V KRAJINE ZÁZRAKOV ALEBO AKO SOVA FAŠIANGOVALA

Musím sa priznať, tú rozprávku som nikdy nečítala, ani nevidela. A možno takých nás bolo na našej fašiangovej nedeli viac. Ale!!! Keď sme vstúpili do spolkovvej miestnosti, naozaj sme sa ocitli v krajine zázrakov! V Alicinej krajine zázrakov. Všade boli porozvešané stovky kľúčov (ktoré po nociach z papiera vystrihovala usilovná Linda), po stenách zas boli nalepené hodiny a žolíkové karty.

My učiteľky sme boli tiež prezlečené ako v rozprávke. Defúrence, správne naladené, nastavené v dobrom rytme a prezlečené za všetko možné, nabehli do miestnosti s otvorenými ústami, s radosťou v očiach a obrovskou chuťou predváždať sa a vystrájať. Tak sme to hneď aj dali. Tancovačka! Ja som bola prezlečená za srdcovú

Veselá dvojica Katka a Ľubo - to je divadielko PIKI!

Fotografie: Ľubomíra Wimmer

kráľovnú a asi som mala byť zlá, ale ako som už písala, rozprávku som nikdy nevidela, tak som robila všetko naopak. Bláznila som sa presne tak ako deti. Hudba bola ušitá na mieru našou Claudiou. Vystriedali sa všetky želané hity. Myslim, že najviac ocenené boli tie zo Zlatej brány. V programe nás čakal aj kopec rôznych hier, súťaže, odmeny a ako vždy sladké šišky, resp. Krapfen, ako sa im tu v Rakúsku hovorí.

Keď je dobre, čas uteká nespravodlivo rýchlo, deťom sa nechcelo končiť, a tak sa pridalo ešte posledných päť minút a potom ďalších päť..., ale potom sa naozaj už musela hudba vypnúť. Ale však nevadí, veď pestrý a zaujímavý program nás v SOVe čaká aj v ďalších mesiacoch! ■

Tatiana Kaya-Dzijaková

Popoludnie plné masiek i hier

Pani učiteľky sa tiež zmenili na nepoznanie

A do ďalšej súťaže sa prihlásim aj ja!

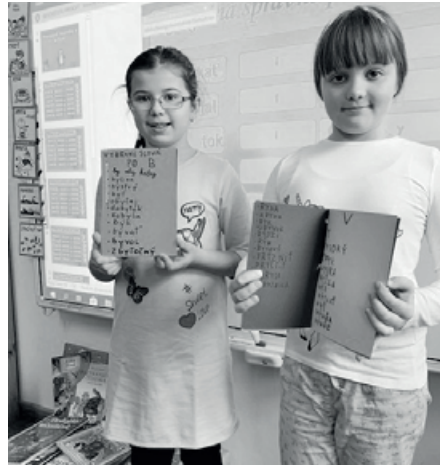
NA HODINÁCH SLOVENČINY

Slovenský jazyk je úradným jazykom na území Slovenska, ale často ho počúv vo Viedni aj v ďalších kútoch Rakúska. Aby si aj ďalšia generácia tento jazyk udržala, na Komenský Schule si ho žiaci neustále zdokonaľujú na hodinách slovenského jazyka. Zameriavame sa najmä na diakritické znamienka, ako sú rozlišovacie znamienka – dĺžeň, mäkčeň, dve bodky či vokáň.

Je veľmi dôležité, aby sa žiaci naučili správne používať jazyk, ale aj písať po slovensky.

Na vyučovaní preto využívame rôzne hry a používame interaktívnu tabuľu aj ostatné pomôcky. Učíme sa hláskovanie, vybrané slová, gramatiku a slovné druhy. Táto forma sa žiakom veľmi páči, je aktívna a radi sa zapájajú do procesu výučby. ■

Mgr. Dagmar Mazáková

Interaktívna tabuľa a ďalšie zábavné formy vyučovania

Fotografie: Archív Školského spolku Komenský

REPREZENTAČNÝ A MATURITNÝ PLES

V sobotu 29. februára sa konal už 17. maturitný a reprezentačný ples viedenských Čechov a Slovákov. Prekrásne priestory Parkhotela Schönbrunn zaplnili nielen maturanti, ale aj bývalí absolventi, rodičia, učelia, priatelia Školského spolku Komenský a viacerí čestní hostia – medzi nimi aj predsedníčka Československého zahraničného ústavu v Bratislave Henrieta Crkoňová –, ktorí vo svojich príhovoroch pozdravili našu mládež a popriali jej veľa úspechov v nasledujúcich mesiacoch. Ples otvorila polonéza maturantov, riaditeľka s triednou učiteľkou tradične ošerpovali študentov a potom sa už parket zaplnil náruživými tanečníkmi všetkých vekových kategórií, ktorí v dobrej nálade a zábave pokračovali až do tretej hodiny ráno. ■

Margita Jonas

S maturantmi si na ich úspechy pripil aj veľvyslanec SR Peter Mišík

Pri stole s predsedom Poradného zboru Slovákov Vladom Mlynárom

Slávnostné otvorenie plesu

Zuzana Vančová

Viedeň je mesto plné histórie, nádherných budov, krásnych parkov a jedinečnej kultúry. Mnoho turistov, nadšencov a fotografov sa snaží zachytiť presne to čaro, ktoré hlavné mesto Rakúska vyžaruje, lenže nie každému sa to podarí tak ako rodákovi zo Senca, **Norbertovi Spótovi**. Presvedčte sa sami o jeho talente a nechajte sa inšpirovať jeho fotografiami.

„Ako mnohých, tak aj Norberta od malička bavilo a fascinovalo fotografovanie, lenže jeho štúdium a kariéra sa vyvíjali úplne iným smerom. Po ukončení bakalárskeho štúdia informatiky na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského sa z juhozápadu Slovenska presťahoval do Grazu, kde na Technickej univerzite pokračoval v štúdiu informatiky. V roku 2015 štúdium s vyznamenaním ukončil a o rok na to ho život zaviedol do Viedne, kde súčasne pracuje ako softvérový inžinier v renomovanej firme, ktorá sa pomocou appky (aplikácie) snaží pomáhať diabetikom žiť kvalitnejší život.“

Čo ho však viedlo a motivovalo, aby začal s fotografovaním?

„Od detstva som rád fotil, rodičia vlastnili nejaký fotoaparát, ale fotky boli zo začiatku zlé. Neskôr som začal čítať knihy o fotografii, naštudoval som si techniku, kompozíciu, a to sa časom odzrkadlilo aj na mojich fotkách. V osemnástich som si kúpil prvú, vtedy už digitálnu zrkadlovku, a tým sa to celé začalo. V tom čase som veľa fotil, ale postupne to akosi upadlo a mne chýbala motivácia aj motív.“

Motivácia sa našťastie znovu dostavila vo Viedni, len čo Norbert začal spoznávať mesto na bicykli. Zrazu objavoval okolie, krásne uličky, zaujímavé miesta a pri vnímaní svetla, hry tieňov a okolitých budov mal opäť nutkanie zachytiť všetku tú krásu a podeliť sa o ňu. Znovu nosil svoj fotoaparát neustále so sebou a pri každej príležitosti cestou z práce domov sa zastavil na rôznych miestach, aby mohol niečo nové objaviť a odfoťiť. Šikovný fotograf tak našiel svoj motív – mesto samotné.

„Často som sa zastavoval pri mojej najobľúbenejšej budove – kostole Karlskirche, ktorý mám nafotený z každého uhla. Chodil som na také miesta, ktoré každý pozná, chcel som ich ale zachytiť inak. Palác Schönbrunn si vyfotilo už milión ľudí, ale na fotkách je vždy mnoho turistov, nevhodné svetlo a chýba tomu umelecký charakter. Chcel som to teda skúsiť ináč ako bežný turista. Privstal som si a šiel k palácu pred východom slnka. Nebolo tam ani živej duše, pouličné svetlá boli ešte zapnuté, oblohu už ale osvecovalo vychádzajúce slnko, čo je ideálne na fotenie.“

Norbertovi sa ale postupne zdali fotky príliš prázdne a sterilné. Počkal si teda na prvého človeka, čo prejde pred budovou, na cyklistu, pána v klobúku alebo červený dáždňik,

NORBERT „SPOTI“ SPÓT: NAJLEPŠIE ZÁBERY VZNIKNÚ PRI VÝCHODE SLNKA

a snažil sa fotkám pridať nejaký detail. Jeho obľúbené zábery sa väčšinou podarili pri východe slnka, keď sa mesto práve zobúdzalo:

„Ak sa ma niekto spýta, ako si zlepšiť svoje fotky, vždy odpoviem, že si treba naplánovať čas návštevy a treba fotiť tesne pred alebo po východe alebo západe slnka.“

Nad strechami mesta

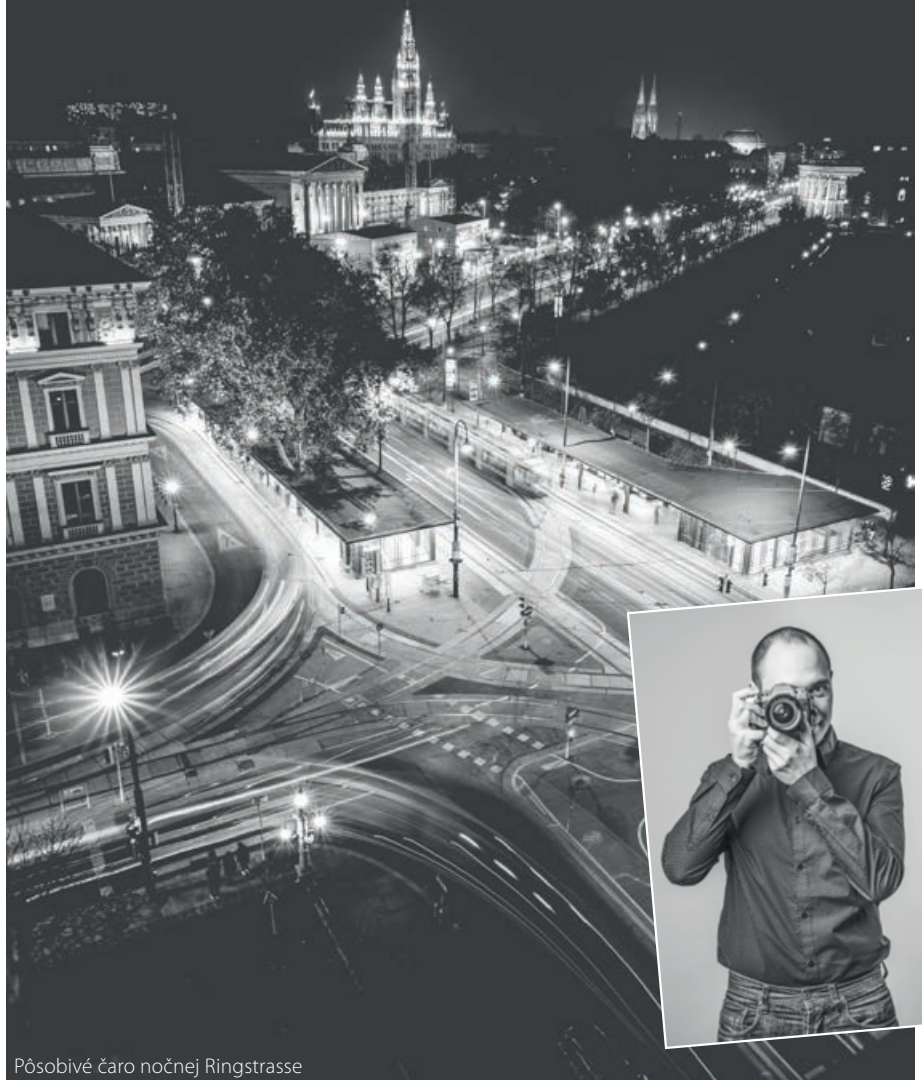
Zopár ikonických záberov, ktorými sa inšpirovalo aj mnoho viedenských fotografov, sa podarilo aj pri upršanom počasí. Len čo dážď prešiel, Norbert hľadal mláky, v ktorých sa krásne odzrkadľovalo okolie, a vznikli z toho jedinečné fotografie:

„Prečo by sme ale fotili, keby sme fotky nikomu neukázali? Ja si ten krásny moment síce zapamätám, ale chcem, aby to videli aj ostatní. Vtom mi prišiel vhod instagram a svoje fotky som začal pridávať na túto sociálnu sieť pod prezývku @spoti. Ludom sa fotky páčili a ja som dostával dobrú spätnú väzbu. Ohlas ma motivoval, aby som fotil stále viac a viac. Moje fotografie si časom začali všímať a zdieľať väčšie instagramové účty, vďaka ktorým som si vyladil vlastnú značku na scéne.“

Instagramová komunita vo Viedni je veľká a aktívna, každý, kto sleduje nejaké viedenské instagramové účty, už typické „Spotiho fotky“ určite zazrel. Rôzne firmy, organizácie, ale napríklad aj múzeá zistili, že čo sa týka dosahu cieľovej skupiny, je vhodné stavať si práve na túto sociálnu sieť. Vďaka svojej šikovnosti a instagramu mal Norbert možnosť dostať sa na miesta, na ktoré sa bežný smrteľník vôbec nedostane:

„Mal som možnosť absolvovať privátne prehliadky múzeí bez toho, aby tam boli ďalší ľudia okrem nás instagramerov. Je to unikátna možnosť spraviť si zábery bez akýchkoľvek návštevníkov v pozadí a dodatočne sme mohli nakuknúť do zákulisia. Takto som bol už viac-krát navštíviť Umeleckohistorické múzeum (Kunsthistorisches Museum), Albertinu alebo Prírodovedné historické múzeum (Naturhistorisches Museum), kde sme mali okrem iného aj možnosť zo strechy múzea nafotiť nádherný výhľad. Dozvedel som sa, že v Prírodovednom múzeu sa v priestoroch neprístupných pre verejnosť nachádza zbierka tisícok lebiek.“

Múzeá nie sú jediné miesta, ktoré mal Norbert možnosť navštíviť za výnimočných podmienok. Na jeho zozname sa nachádza aj Španielska jazdecká škola (Spanische Hofreitschule) a jej známe biele kone, ktoré si tam žijú naozaj luxusne. Ďalej hotel SO/ Vienna a hotelový bar loft na 18. poschodí s dychvyrážajúcim výhľadom, ako aj prezidentský apartmán alebo aukčná sieň

Pôsobilé čaro nočnej Ringstrasse

Slovenský fotograf rakúskej metropoly Norbert Spöt

Dorotheum, kde mal možnosť vidieť, ako sa renovujú a servisujú rôzne hodinky. Unikátny zážitok mal Spoti aj v Cafe Central. Každý, kto prichádza do Viedne, pozná túto kaviareň, vždy pred ňou stoja dlhé rady turistov aj domácich, ktorí si chcú užiť atmosféru pravej, klasickej viedenskej kaviarne:

„Mal som možnosť navštíviť Cafe Central ešte pred otvorením, keď čašníci ešte len chystali stoly, koláčiky, raňajky a dennú tlač.“

Najakčnejšiu udalosť, ktorú navštívil, bol Red Bull Air Race vo Wiener Neustadt. Sú to známe preteky akrobatických lietadiel, kde so skupinou instagramerov dostal novinársku akreditáciu a mohol nazrieť do

zákulisia prípravy lietadiel v hangároch. Takisto mal možnosť sa porozprávať s pilotmi a samozrejme všetko nafotiť.

Okrem pekných vecí však Norbert zažil asi aj najväčšiu nočnú moru fotografov, keď mu jedného dňa ukradli batoh s celou výbavou.

„Po fotení som si sadol v centre mesta na pivo, batoh som si položil vedľa seba pri nohe. Z miesta som sa ani nepohol a zrazu bol preč. Našťastie, peňaženku, kľúče a mobil som mal vo vrecku, ale v bahotu zostala celá foto výbava, notebook a externé disky. Hodnota všetkých vecí dosahovala 10 tisíc eur, ale najhoršie bolo, že na diskoch som mal uložené fotky z predchádzajúceho roka, ktoré som nemal nikde zálohované. Keby som nebol tie najlepšie popridával na instagram, tak mi nezostane žiadna z nich. Preto by som chcel čitateľom poradiť, aby si fotky za každú cenu zálohovali na viacerých miestach, lebo človek nikdy nevie, čo sa môže prihodiť.“

Norbert nie je len šikovný softvérový inžinier a nadaný fotograf, ale v poslednom čase sa čím ďalej tým viac zaoberá aj videom.

Motiváciu dostal takisto vďaka instagramu, nahráva krátke videá na tzv. instagramové príbehy. Aby sa odlišil od ostatných, vyrába dynamicky postrihané videá s hudbou pripomínajúce videodenník. Ako aj na fotky, tak aj na jeho videá bol a stále je ohlas veľmi pozitívny, a to Norberta motivuje a posúva sústavne ďalej.

A aké má Spoti plány a ciele do budúcnosti?

„To je ťažká otázka, ale jedným cieľom by bola výstava fotografií a ďalším, dosiahnuť s videom aspoň to, čo sa mi podarilo s fotkami na instagrame.“ ■

Dramatická obloha nad Schönbrunnom

Milí študenti,

vítajte v letnom semestri 2020!

Aj tentokrát budeme mať možnosť zúčastniť sa mnohých aktivít, a to nielen na univerzite. Už tradíciou sa stali Slovenské dni na Inštitúte slavistiky či výlet na Devín. Avšak okrem nášho tradičného programu na nás čakajú ešte aj iné zaujímavé ponuky. Spomeniem napríklad spoločné varenie, pri ktorom prenesieme zručnosti z hodín slovenčiny rovno do praxe. Mnohí z vás o bryndzových haluškách sice už počuli alebo ich už ochutnali, ale uvariť ich priamo u nás vo Viedni, samozrejme s pravou slovenskou bryndzou, a naučiť sa pritom porozumieť receptom v slovenčine, je opäť iným a možno pre vás novým prístupom k učeniu cudzieho jazyka. Nemusíte byť rodenými kuchármi, stačí so sebou priniesť chuť a radosť a spoločne to zvládneme. Máme teda možnosť navštíviť spolu nové miesta, ochutnávať jedlá, ktoré ešte nepoznáme, spoznávať a porovnávať tradície. V letnom semestri vám navyše ponúkame možnosť objaviť hudobný svet, zoznámiť sa s čarovným jazykom slovenských nárečí a podľa záujmu začítať sa, započúvať sa a ktovie, možno aj zaľúbiť sa, do slovenských piesní. Ak vás teda v rámci našej ponuky na letný semester 2020 niečo zaujalo, neváhajte a obráťte sa na nás alebo sledujte aktuálne oznamy a vývesky na Inštitúte slavistiky Viedenskej univerzity. Už sa na vás tešíme!

Váš slovakistický tím

Sviatky u nás doma

Volám sa Dominika, študujem štvrtý rok na pedagogickej fakulte odbor španielčina a slovenčina. Pochádzam z dvoch národností – slovenskej a chorvátskej. Moja mama sa narodila v Piešťanoch na Slovensku, môj otec pochádza z bývalej Juhoslávie, z mesta Boče. Doma sa rozprávame všetkými tromi jazykmi – po nemecky, slovensky aj chorvátsky, dokonca aj môj malý pes Floky, ktorého mám už trinásť rokov, rozumie týmito jazykmi.

Môj život je prispôbený rakúskej kultúre, pretože v Rakúsku od detstva vyrastám, chodím tu do školy, mám rakúskych kamarátov a aj môj priateľ je Rakúšan. No som veľmi šťastná, že moji rodičia mi vštepovali od detstva aj lásku k ich kultúram a obyčajom, ktoré zdedili po svojich predkoch. Napríklad Vianoce oslavujeme takto: 24. decembra je u nás celý deň pôst. Večera je o šiestej hodine, začíname ju modlitbou a jedením oblátky s medom a cesnakom. To je tradícia z matkinej strany. Potom otec donesie upečený chlieb, v ktorom je zapečená dvojeurová minca a každý si z toho chleba kúsok odtrhne. Kto nájde peniaz, ten bude po celý rok šťastný. Tento zvyk pochádza z otcovej domoviny. Na večeru máme kapustnicu so sušenými hričmi a sušeným ovocím. Ako hlavné jedlo sa podáva ryba so zemiakovým šalátom. Po jedle sa opäť pomodlíme a poďakujeme za dary.

Z detstva si pamätám, že prvé Vianoce u starých rodičov v Bosne boli dojemné, ale veľmi zvláštne, lebo počas večere sme sedeli na koberci. To je u nich úcta k ľuďom, ktorí v minulosti nemali dostatok peňazí. 24. decembra sa v Bosne griluje prasiatko, ktoré sa je po polnočnej omši. Po rozdani darčiekov si všetci sadneme k televízii a pozeráme každý rok rozprávku o Popoluške.

Veľká noc je u všetkých troch kultúr rozdielna. Na Slovensku sa Veľká noc oslavuje sviatočným nedeľným obedom. Na veľkonočný pondelok, keď sme boli na návšteve na Slovensku, na vlastnej

koži som zažila slovenské zvyky, keď prišli chlapci k babke s veľkým korbáčom, ktorým ma vyšibali, ešte ma aj obľiali vodou, a ja som ich zato mala dokonca aj pohostiť. Bolo to smiešne, ale veľmi sa mi to nepáčilo, možno ešte tak, keby to isté mohli aj ženy urobiť chlapcom... V Rakúsku je Veľká noc sviatkom pre deti, po veľkonočnom nedeľnom obede deti hľadajú sladkosti, ktoré im predtým rodičia poschovávali. Pri tom sa zažije veľa srandy. Na stole nesmie chýbať koláč v tvare barančeka. Aj sviatky v Bosne sa mi veľmi páčia, lebo sa vyznačujú jednoduchosťou. Je to nedeľný obed v kruhu rodiny. Po obede si každý zoberie jedno uvarené vajíčko, ktoré si navzájom buchnú o seba. Komu vajíčko prasklo, ten prehral.

Tradičné veľkonočné pečivo

Som šťastná, že som sa narodila v Rakúsku, pretože pre nás mladých sú tu lepšie možnosti na štúdium i prácu. Na druhej strane som veľmi rada, že moji rodičia pochádzajú z dvoch kultúr, nielen preto, že jazyky sú veľmi dôležité pre budúcnosť, ale mám tak možnosť spoznávať aj zaujímavé kultúry a tradície, ktoré by som chcela zachovávať a odovzdať raz aj mojim deťom. ■

Dominika Plavotič

Slovenčina a ukrajinčina: jazykové podobnosti a rozdiely

Ukrajina je jednou z piatich susedných krajín Slovenska. Medzi týmito dvoma slovanskými krajinami existuje veľa kultúrnych podobností a mali tiež navzájom dôležité historické vzťahy. Samozrejme, existujú aj jazykové podobnosti. Dnes je to zvlášť viditeľné v nárečiach východného Slovenska, ale nielen v nich. Odhaduje sa, že ukrajinský jazyk je materinským jazykom 45 miliónov ľudí. Mnohí z nich však žijú v diaspóre a niektorí Ukrajinci žijú aj na Slovensku. Časť ukrajinskej populácie nehovorí týmto jazykom veľmi dobre, pretože ich materinským jazykom je ruština. Po slovensky hovorí 6 miliónov ľudí, preto situácia týchto dvoch jazykov je veľmi odlišná.

Slovensko-ukrajinské jazykové vzťahy sa však málo skúmali. Tento článok poskytuje stručný prehľad. Lingvistika považuje slovenčinu za

západoslovanský jazyk a ukrajinčinu za východoslovanský jazyk. Ale to je len veľmi povrchná klasifikácia slovanských jazykov. V skutočnosti majú Slovensko a Ukrajina oveľa viac spoločného, ako si myslíte. Samozrejme, existujú aj zásadné rozdiely. Podľa hovoriť o niektorých jazykových úrovniach.

Na gramatickej úrovni existujú určité podobnosti, dá sa však povedať, že slovenská gramatika nie je taká súhrnná ako ukrajinská. Slovenčina má šesť pádov skloňovania, ukrajinčina sedem. (Stále používajú vokativ, aj keď veľa Ukrajincov tento pád neovláda alebo nevyužíva.) Okrem toho existujú rovnaké pády, ktoré existujú aj v slovenčine, ale nie vždy sa používajú rovnakým spôsobom. Napríklad v slovenčine *hovorme o niečom/niekom* (takže *hovoriť + lokál*), ale v ukrajinčine to je *zovorumu pro цюсь/когось* (*hovoryty pro*

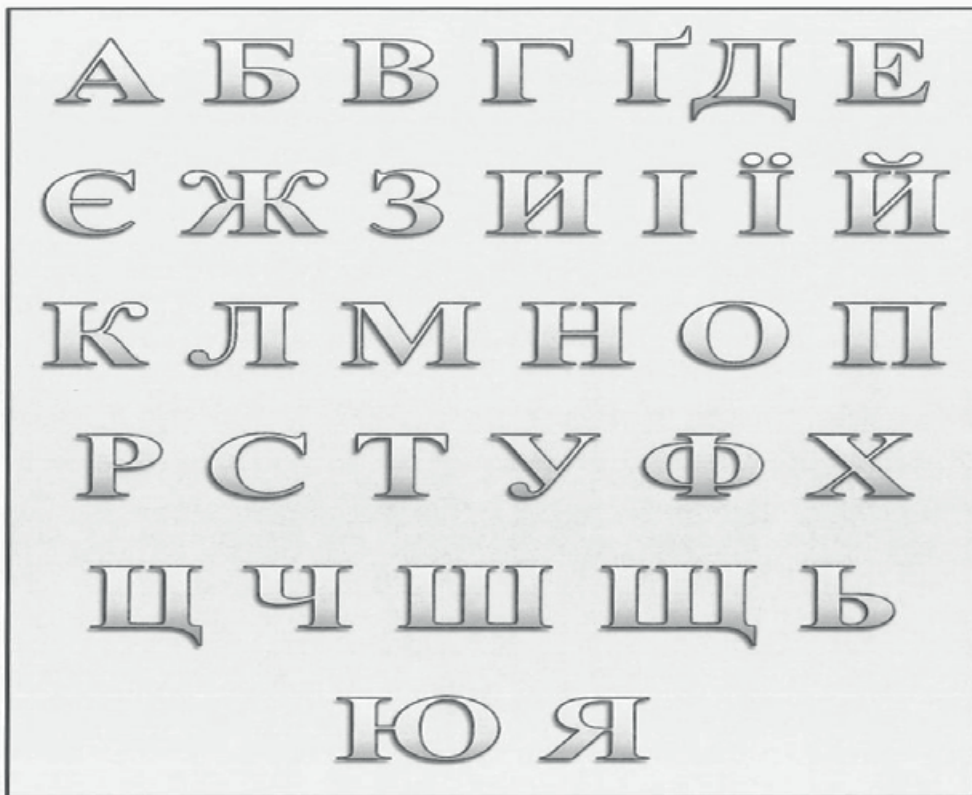

ščos'/kohos' ¹ = akuzatív). Keď chceme napr. povedať v ukrajinčine, čo máme alebo čo máme radi, používame akuzatív, rovnako ako v slovenčine. No keď hovoríme, čo nemáme alebo nemáme radi, musíme použiť genitív. Takže po ukrajinsky povieť Я маю час (*Ja maju čas*), ale tiež Я не маю часу (*Ja ne maju času*). Mimochodom, tu tiež môžete vidieť, že v ukrajinčine čiastka ne a sloveso nie sú napísané spolu. Naproti tomu zvrtné zámeno sa (po ukrajinsky sa nazýva ся, popr. *sja*) sa vždy píše na konci slovesa. (Výnimkou sú dialekty, syntax tu často funguje rovnako ako v slovenčine.) Slovesá v ukrajinskom jazyku sú pravdepodobne o niečo menej zložité ako v slovenčine. Existuje oveľa menej rôznych konjugačných skupín. V prítomnom čase jestvuje iba slovo є (je) namiesto som, si, je, sme, ste, sú pre všetky osoby, ale nie vždy sa používa. Preto sa dá povedať napr. Я – журналіст (*Ja – žurnalist*), po slovensky hovoríme *Ja som novinár*. Ani v minulom čase tieto pomocné slovesá v ukrajinčine nepotrebujeme. Namiesto *Čítal som knižku* hovoríme Я читав книжку (*Ja čytav knyžku*). Z tohto dôvodu je oveľa dôležitejšie používať osobné zámená v ukrajinčine. Naopak, v slovenčine sú pomerne zriedkavé.

Na fonetickej úrovni existuje niekoľko podobností. Dôležitým príkladom je vývoj zvuku [g] na [h]. *Noha, kniha a hlava* sa v ukrajinčine píše tiež нога, книга a голова (*noha, knyha a holova*). Aj keď písmeno a zvuk [g] existujú v oboch jazykoch, v ukrajinčine sa používa oveľa zriedkavejšie. Aj v cudzích slovách sa [g] obvykle vyslovuje ako [h]. (Príklady: гігієна/hihijena = *hygiēna*, геологія/heolohija = *geológia*). Ak je v slovenčine písmeno O (alebo niekedy E), v ukrajinčine veľmi často namiesto toho máme I, ak je to slabika uzavretá. Preto sa ukrajinské mesto Lvov v skutočnosti nazýva Львів (*L'viv*) alebo Kyjev sa nazýva Київ (*Kyjiu*). Často sa však používajú ruské názvy týchto miest, ktoré sú rovnaké ako v slovenčine.

Obzvlášť zaujímavé je porovnanie slovnej zásoby ukrajinčiny a slovenčiny. Podľa ukrajinských zdrojov je 68 percent ukrajinskej a slovenskej slovnej zásoby identických. (Na porovnanie, ukrajinský a ruský jazyk majú spoločných iba 62 percent slovnej zásoby.) Najprv treba povedať, že v slovenčine je oveľa viac internacionalizmov ako v ukrajinčine. Tam, kde sa

Український алфавіт

Ukrajinská abeceda

Najviditeľnejší rozdiel medzi týmito dvoma jazykmi je, samozrejme, v grafickej podobe. V slovenskom jazyku sa používa latinská abeceda a ukrajinčina má cyrilské písmo. Slovenská abeceda obsahuje celkom 46 písmen, z toho 26 je základných písmen, tri digrafy (dz, dž, ch) a 17 písmen s diakritikou (dĺžeň, mäkčeň, prehláska a vokáň). Ukrajinská abeceda má 33 písmen, z ktorých väčšina jestvuje aj v ruštine a bieloruštine. Ruské písmená Ёё, Ъъ, Ыы, Ээ už v modernej ukrajinskej abecede neexistujú, existujú však ďalšie štyri písmená – І і, Ї ї (pre zvuky [g], [je], [i] a [ji]) a apostrof, ktorý sa používa namiesto ruského tvrdého znaku. V porovnaní s ruským jazykom sa tiež píše tak, ako sa hovorí.

v slovenčine používa grécke alebo latinské cudzie slovo, v ukrajinčine sa používajú slovanské formy. Napriek tomu v oboch jazykoch sa vyskytuje veľa germanizmov a anglicizmov. Existuje veľa podobností, najmä vo východoslovenských a západoukrajinských dialektoch. Z dôvodu takzvaných falošných priateľov práca prekladateľov často nie je taká jednoduchá. Falošnými priateľmi sa nazývajú slová, ktoré sa v dvoch (niekedy dokonca viacerých) jazykoch píše podobne, no každé z nich má úplne iný význam. Príklady: ягода (*jahoda*) = *bobuľa*; захід (*zachid*) = *západ*; яр (*jar*) = *roklina, brázda*; дружина (*družyna*) = *manželka*; пахнути (*pachnuty*) = *voňať*. ■

Agnes Poitschek

Elli Burg

Poesie der Liebe / Poézia lásky

Liebe im Regen

*Der Himmel weint,
doch in meinem Herzen
scheint die Sonne.
Du hörst auch
der Musik des Regens zu,
erfreut Dich
an dem Klang,
meine Augen spiegeln den Schmerz
des Himmels wider
und seine Tränen
streicheln mein Gesicht.
Durch nasse Gassen gehend,
denke ich an Dich.
Die Musik des Regens
bestimmt meinen Gang,
ich bin erfreut,
verbunden mit Dir im Herzen
durch den Himmelsgesang.
Geschenk des Himmels
oder Stau der Wolken,
Liebe im Regen,
der ich folge,
im Herzen bist Du auch bei mir,
die Tränen des Himmels
teilen wir.*

Láska v daždi

*Nebo plače,
no v mojom srdci
slnce svieti.
Aj ty načúvaš
hudbe dažďa,
tešíš sa
z jej tónov,
v mojich očiach
bolesť neba
odráža sa
a jeho slzy
hladia moju tvár.
Idúc po mokrých uličkách,
myslím na Teba.
Hudba dažďa
diktuje mi krok.
Teším sa,
prepojená s Tebou v srdci
spevom nebeským.
Neba dar
a či mračien zrážka,
láska v daždi,
ktorá ma vedie,
v mojom srdci,
aj ty si pri mne,
neba slzy
delíme.*

Najdlhšie vydržali na plesе Slováci a Rakúšania z Wolfsthalu, o čom svedčí fotografia zo štvrtej hodiny rannej...

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ PLES SUSEDŮV

Zuzana Ondrisová

Už štvrtýkrát sa 18. januára 2020 stretli susedia, Slováci a Rakúšania z pohraničných rakúskych obcí na Rakúsko-slovenskom plesе susedov. Tento rok sa na ňom zúčastnili susedia z Hainburgu Wolfsthalu, Bergu, a Marchegg. Večer pred siedmou zaplnilo noblesne pripravené priestory bratislavského Dancehausu rekordných 180 hostí.

Magický úvod plesu patrilo opernej speváčke Márii Andrašovanovej a Pavlovi Tománkovi (prvý slovenský diakon a najmladší profesor), ktorí spoločne zaspievali duet z Fantóma opery. Po ich vystúpení hostí privítala moderátorská dvojica Roland Geldner a Boris Bánovský. Zdôraznili hlavnú myšlienku plesu – ľudí spájať pri spoločnej zábave, navzájom sa lepšie spoznať a v neposlednom rade tiež podporiť lokálne firmy. V pohraničných obciach žije mnoho ľudí, ktorí sa aktívne podieľajú na spoločenských a kultúrnych podujatiach a tento ples prispieva k ich vzájomnému spoznávaní. V príjemnej atmosfére, keď sa ľudia srdečne baví a rozprávajú, často vznikajú nielen nové priateľstvá, ale aj zaujímavé projekty, aktivity a obchodné partnerstvá.

Autorkou tejto myšlienky a hlavnou organizátorkou plesu je Zuzana Ondrisová, zakladateľka občianskeho združenia Slováci v pohraničí.

Hostom sa okrem moderátorov prihovoril aj starosta obce Wolfsthal, poslanec Dolnorakúskeho krajinského parlamentu Gerhard Schödingner a tiež organizátorky plesu Zuzana Ondrisová a Adriana Bánovská. Pozvánku na ples prijali aj starostovia obcí Berg a Marchegg, tiež aj Vladimír Mlynár, predseda Slovenského školského spolku SOVA vo Viedni. Tradičným valčíkom ples otvorili profesionálni tanečníci Interklubu spolu s amatérskymi tanečníckymi z Wolfsthalu – Adriana a Laura Bánovská, Andrea Wiesenberger a Renata Achberger. Hostia si po úvodnom kole pochutili na delikátnej večeri a pokračovali v zábave, o ktorú sa v tento večer starala kapela Otto Kollmann Band spolu s didžejom.

Veľmi obľúbeným doplnkom večerného programu v hlavnej sále bol fotokútik FunFace umiestnený vo foyer, kde si hostia mohli vybrať z nekonečného množstva rekvizit a dať sa s nimi vyfotografovať. Veselá atmosféra bola aj pri odovzdávaní tombolových cien, ktoré boli tento rok najmä zážitkové. Let ponad rakúsko-slovenské pohraničie, auto značky Mercedes na víkend či hlavná cena od partnera Slovenské liečebné kúpele Piešťany, a. s., – pobyt na 3 noci pre dve osoby v 4* hoteli s plnou penziou a procedúrami potešili výhercov. Skvelú atmosféru po zberovaní tombolových cien vytvoril známy tanečník Mario Lopez so svojimi tanečnicami. Hostia nezostali

len divákmi tanečného predstavenia, ale nechali sa vtiahnuť do tajov latino tancov a učili sa tanečné kreácie. V pohybe bola celá sála a atmosféra úžasná. Opäť bol pripravený pre hostí aj catering v podobe švédskych stolov – teplý a studený bufet, ovocie, dezerty či syry a tiež vynikajúca poľnočná kapustnica. Nechýbalo ani lokálne víno od rodiny Pelzmann z Bergu, Niefergall z Wolfsthalu a slovenské z vinárstva Andrej Kukumberg. Aj tento rok mali úspech domáce destiláty od rodiny Niefergall z Wolfsthalu a okrem toho boli v ponuke skvelé a exotické miešané drinky. O kondíciu a bdelosť hostí sa starala fantastická káva rodinnej firmy Coffee Veronia, ktorá nielenže má vlastnú pražiareň, ale spolupracuje s farmármi v Južnej Amerike a školí nových baristov v Academy of Coffee v Seredi. Bolo nám veľkou ctou a potešením, že sa tento rok na plesе osobne zúčastnil majiteľ a zakladateľ značky, predseda kávovej asociácie Oldřich Holíš s manželkou.

Hostia sa mohli pohodlne odviezť na ples a doviezť domov shuttle autobusom, ktorý zabezpečila sponzorsky obec Marchegg.

Tancovalo sa a zabávalo až do štvrtej hodiny rannej. Každá dvojica si so sebou odnášala darčekovú tašku s vínom, kávou a veselými fotografiami z fotokútika. Nás organizátorov veľmi teší, že odchádzali s radosťou a poďakovaním, že sa výborne bavili a prídu aj nabudúce.

Za fotografické zdokumentovanie celej akcie a krásne fotky ďakujeme Gabriele Teplickej, minuloročnej víťazke Slovak Press Photo. ■

Skvelá tanečná atmosféra v rytme samby pod taktovkou Maria Lopeza a jeho tanečnic

Organizátori plesu - manželia Bánovskí (vľavo) a Ondrisovci

Fotografie: Gabriela Teplická

BÜRGERLICHE BRAUEREI

Schellinggasse 14, 1010 Wien

GLAZÚROVANÁ TELACIA PEČEN PODĽA ŠÉFKUCHÁRA FRANTIŠKA ŠIPOŠA

Potrebuje: (na 4 porcie):
700 g telacej pečene
30 g čerstvého majoránu
100 g masla
1 dcl suchého červeného vína
2 dcl telacieho vývaru
1 polievkovú lyžicu
paradajkového pyré
soľ, korenie

Bratislavský meštiansky pivovar nadväzuje na dávnu tradíciu pivovaru, ktorý domáci nazývali

Meštiak. Varilo sa v ňom dobré pivo a reštaurácia bola vychýrená svojou kuchyňou. Koncom roka 2019 pivovar otvoril svoju pobočku aj vo Viedni. Ponúkané jedlá sú vždy čerstvo pripravené, pričom všetky suroviny sa nakupujú u lokálnych dodávateľov. Chmeľ pochádza z chmeliarskej oblasti Žatec v Českej republike. Pivo sa nefiltruje ani nepasterizuje. Reštaurácia priamo v centre Viedne ponúka tradičnú kuchyňu i viedenské špeciality.

POSTUP:

Telaciu pečeň očistíme a nakrájame na štyri rovnaké diely. Na každý diel dáme vetvičku majoránu, plátok masla (20 g) a čerstvé mleté korenie. Varíme spôsobom sous-vide (varenie vo vakuových vreckách - dnes už bežne dostupné v domácich potrebách) 90 minút pri 56°C. Po uvarení jemne na masle opečieme z každej strany 1 minútu, aby sme vytvorili jemnú kôrku. Na záver nakrájame na plátky, prelejeme omáčkou a až na záver osolíme. Podávame so zemiakovým pyré.

Omáčka:

Zredukujeme (vyvaríme) červené víno so štipkou hnedého cukru, pridáme zvyšok čerstvého majoránu a lyžicu paradajkového pretlaku. Prilejeme telací vývar a opäť zredukujeme asi na 1/4 objemu. Na záver vmiešame 20 g studeného masla a podľa potreby dochutíme soľou a čiernym mletým korením.

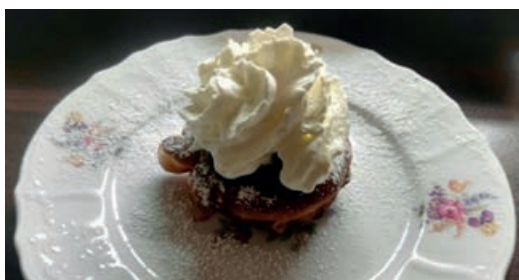
ZUR BÖHMISCHEN KUCHL

Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

TRADIČNÉ LIEVANCE

Potrebuje:
1 kg hladkej múky
1 l mlieka
trochu rumu
1 kocku drożdžia
4 vajcia
soľ
olej na vyprážanie

Zur Böhmischen Kuchl

Reštaurácia existuje už viac ako 30 rokov. Prvým majiteľom bol pán Knížek, ktorého

podobizň je zachytená na jednej zo stien reštaurácie. Potom prevzala podnik pani Ficenc, ktorá sa zaslúžila o celkový koncept reštaurácie i súčasný vzhľad interiéru. V súčasnosti patrí reštaurácia rodine Zavadilovcov, ktorá ju naďalej zveľaduje. Ich snahou je ponúkať príjemné posedenie s pozitívnym domácim jedlom. Dekorácia aj ponuka jedál sú ladené do staročeského štýlu, na stenách visia fotografie miest i osobností bývalého Československa, nechýba ani M. R. Štefánik.

POSTUP:

Najprv zmiešame trochu mlieka s droždím a necháme odpočinúť. Do väčšej misky dáme múku, zvyšné mlieko, vajcia, trochu soli, rum a prilejeme kvások. Vymiešame cesto, ktoré necháme na teplom mieste vykysnúť. Po vykysnutí vyprážame na miernom ohni na lievancovej panvici s dostatočným množstvom oleja. V našej reštaurácii ozdobia hotové lievance tvarohovým krémom, čučoriedkovou marmeládou a šľahačkou.

Spracovala: Ingrid Žalneva

Hovorí sa, že každý dobrý časopis má obsahovať aj recept. Aj v našom redakčnom tíme už dlhší čas dozrieva myšlienka zaviesť takúto pravidelnú rubriku do Pohľadov. Rozhodli sme sa, že budeme v nej predstavovať

reštaurácie z Viedne alebo Bratislavy a vždy k tomu pridáme aj recept niektorej ich špeciality. Dnes sme vybrali prvé dve, ktoré nám zároveň poskytli darčkové poukážky na večeru vo dvojici pre predplatiteľov nášho

časopisu, resp. členského príspevku RSKS. Žrebovanie výhercov sa uskutoční v rámci našich spolkových podujatí. Už teraz šťastlivcom gratulujeme a prajeme dobrú chuť!

Redakcia

JAPONSKÁ KUCHYŇA

Tradičná japonská kuchyňa je symbolom zdravej stravy. Má nízky obsah kalórií a nasýtených mastných kyselín, a pritom je bohatá na výživné látky. Zrejme aj to je jedným z dôvodov, prečo na japonskom ostrove Okinawa žije najvyšší počet storočných ľudí na svete a kde sú najmenej rozšírené choroby spojené s vekom ako cukrovka, rakovina, artritída či Alzheimerova choroba. Základom japonskej kuchyne je ryža, doplnená varenou alebo nakladanou zeleninou. Keďže Japonsko tvorí viac ako šesťtisíc ostrovov, jeho obyvatelia konzumujú mnoho rýb. Na rozdiel od ostatných ázijských kuchýň sa snažia nechať vyniknúť pôvodné chute a ich jedálny lístok je postavený najmä na čerstvých surovinách. Jej popularitu zvyšuje aj vizuálna stránka jedál. Tie sú neobyčajne dekoratívne a farebne naaranžované a sú pastvou nielen pre jazyk, ale aj pre oči. Pri konzumácii sa Japonci riadia pravidlom „Hara hachi bu“, čo znamená jesť do 80 percent nasýtenia. Toto pravidlo už od raného veku vstúpajú svojim deťom.

Text a fotografie: Martina Víglašská

ROZHLASOVÉ A TELEVÍZNE VYSIELANIE V SLOVENSKOM JAZYKU

<http://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/topstory/>

Rádio Dia:tón

Magazín slovenskej národnostnej skupiny sa vysiela dvojtyždenne, v pondelok 21.40 – 22.00 na Radio Burgenland (94,7)

České Ozvěny | Slovenské Ozveny

Šesťkrát v roku vždy v druhú nedeľu v mesiacoch február, apríl, jún, august, október a december o 13.05 na ORF2 Wien

Rímskokatolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod. Pfarre an der Muttergotteskirche Jacquingasse 53, 1030 Wien

REDAKČNÁ UZÁVIERKA ČÍSLA 2/2020 JE 30. JÚNA 2020

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien

Úradné hodiny:

pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15

rsk@volksgruppen.orf.at
sova@volksgruppen.orf.at
www.volksgruppen.orf.at

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV, Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise: do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,- do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,- S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-